SHELLEY

OPERE ALESE

EDITURA DE STAT PENTRU LITERATURĂ ŞI ARTĂ

Percy B. Shelley

CLASICII LITERATURII UNIVERSALE

PERCY B. SHELLEY

OPERE ALESE

Studiu introductiv și traducere
de PETRE SOLOMON

1957

EDITURA DE STAT PENTRU LITERATURĂ ȘI ARTĂ

PROMETEU DESCĂTUȘAT

DRAMĂ LIRICĂ ÎN PATRU ACTE

1819

PERSONAJELE DRAMEI

PROMETEU

DEMOGORGON

JUPITER

PĂMÎNTUL - MUMĂ

OCEANUL

APOLLO

MERCUR

ASIA
PANTEA } OCEANIDE
IONE

HERCULE

UMBRA LUI JUPITER

DUHUL PĂMÎNTULUI

DUHUL LUNII

DUHURILE ORELOR

SPIRIDUŞI, ECOURI, FAUNI, FURII.

ACTUL I

Un hău împresurat de munții de gheață ai Caucazului indian. Prometeu apare înlănțuit de o stîncă deasupra prăpastiei. La picioarele lui stau Pantea și Ione. E noapte. În timpul acestei scene, mijesc — cu încetul — zorii.

PROMETEU

O, rege peste demoni, zei și duhuri
(Afar' de Unul) care umplu-aceste
Strălucitoare, rotitoare lumi,
Pe care numai Tu și eu putem
Să le privim c-un ochi lipsit de somn, —
Te uită la Pământul înțesat
De sclavii tăi, pe care-i răsplătești
Cu temeri, silă și nădejdi deșarte
Fiindcă ți se roagă în genunchi,
Te laudă, trudesc și îți înalță

Din sfărîmate inimi hecatombe. —
Pe mine însă, care-ți sînt dușman,
Tu m-ai făcut, orbit de ură, domn
Asupra vieții mele chinuite
Și-asupra răzbunării tale vane.
Trei mii de ani de ore fără somn,
De clipe măsurate prin durere, —
Încît să-mi pară tot atîția ani, —
Singurătatea, chinul, deznădejdea,
Disprețul, — iată-a mea împărăție:
Mai strălucită decît cea pe care
O vezi de pe-al tău tron nepizmuit,
O, zeu atotputernic! De-aș fi vrut
Să-mpart rușinea tiraniei tale,
N-aș spînzura acuma, pironit
De stînca asta neagră, moartă, rece,
Enormă, ce-i alungă și pe vulturi, —
Fără-a avea în jur vreun fir de iarbă,
Vreo gîză sau vreun zvon de viață vie.
Durerea, vai, mi-e dată pe vecie!
Nici o schimbare nu-i, nici o nădejde!
Și totuși rabd. Întreb Pămîntul: munții
Nu au simțit? Întreb apoi și Cerul,
Și Soarele, atotpriveghetorul:
Nu au văzut? — Întreb și Marea, calmă
Sau furtunoasă, umbră schimbătoare
A cerului: Talazurile-i surde
N-au auzit cumplita-mi agonie?
Durerea, vai, mi-e dată pe vecie!
Ghețarii tîrători mă-mpung cu lancea
Cristalelor lor reci ca raza lunii.
Cătușele mă ard, îmi intră-n oase.

Înaripatul cîine-al bolții, botul
Muindu-și în veninul tău, îmi mușcă
Din inimă; vedenii ne-ntrupate —
Norod din țara viselor — mereu
Îmi dau tîrcoale și-și bat joc de mine.
Iar demonii cutremurelor vin
Din răni să-mi scoată cuiele, în clipa
Cînd steiul crapă și la loc se-nchide.
Din hăurile lor, asurzitoare,
Vin val-vîrtej ale furtunii duhuri,
Izbindu-mă cu grindină tăioasă,
Și totuși pentru mine, e tot una
De-i zi sau noapte, chiar dacă întîia
Sfărîmă gerul, sau dacă cealaltă
Se cațără, cu bezna-i înstelată,
Pe răsăritul plumburiu: eu știu
Că amîndouă-aduc aici alaiul
Greoaielor, fără de aripi, ore —
Din care una, ca un sumbru preot
Care-și tîrăște victima cu sila —
Te va tîrî, crunt Rege, pîn-la mine
Ca să-mi săruți picioarele acestea
Însîngerate, care-atuncea, poate
Că te-ar strivi, de n-ar disprețui
Un sclav înfrînt, de teapa ta. — Dispreț?
Ba nu, de fel — ci milă mi-e de tine:
Vei fi, sărmane, fugărit prin ceruri
Iar sufletu-ți, de spaimă sfîșiat,
Ca gura unui iad se va căsca!
Vorbesc cu jale, nu cu bucurie
Căci nu mai pot urî de cînd durerea
Mi-a dat înțelepciune. Mi-aș retrage

Și blestemul rostit cîndva-mpotrivă-ți.
Voi, munți ce i-ați purtat, ca pe un tunet
Prin negura cascadelor, ecoul;
Voi, șipote de geruri ferecate
Ce, auzindu-mi glasul, v-ați trezit
Și, tremurînde, ați pornit prin Indii;
Și tu, văzduh senin, prin care trece
Un soare pur, ce arde fără raze;
Și voi, vîrtejuri iuți, ce v-ați oprit,
Încremenite, aripile grele
Deasupra potolitului abis,
Cînd tunetul, mai tare ca al vostru,
Făcu să se cutremure Pămîntul!
Dacă, atunci, cuvintele-mi avură
Putere, — azi, deși-s așa schimbat
Încît n-a mai rămas în mine ură
Și nici gînd rău,— să nu-și piardă puterea!
Ce-a fost acel blestem? L-ați auzit doar.

UN GLAS
(din munți)

Trei milenii de trei ori,
Pe cutremure am stat:
Ca și bieții muritori
Deseori am tremurat.

AL DOILEA GLAS
(din apa izvoarelor)

Fulgerele apa ne-au zbicit,
Cu un sînge-amar am fost mînjite.
Mute, printre gemete-am gonit
Prin cetăți sălbatic pustiite.

AL TREILEA GLAS
(din văzduh)

Pămîntului i-am dat culori,
Pustietatea să-și îmbrace,
Dar vaietele-adeseori
Mi-au sfîșiat senina pace.

AL PATRULEA GLAS
(din vîrtejuri)

De sub munții-acești a, zborul
Ne-am luat, necontenit.
Nici vulcanul, arzătorul,
Și nici tunetul cumplit,
Glasul nu ne-au amuțit.

ÎNTÎIUL GLAS

Nicicînd nu ne-am plecat albita frunte
Ca la auzul vocii tale crunte.

AL DOILEA GLAS

Spre ale Indiei mări n-am mai purtat
Un sunet ca acesta, niciodat'!
Un marinar pe punte adormit,
În valuri, auzindu-l, a sărit
Strigînd: — „Vai mie, vai!" Și a murit,
La fel ca marea de înnebunit.

AL TREILEA GLAS

Astfel de vorbe n-au mai sfîșiat
Zburînd spre ceruri, pașnicu-mi regat:
Cînd rana-i s-a închis, o-ntunecime
De sînge-a stins a zilei limpezime.

AL PATRULEA GLAS

Ne-am tras - 'napoi înspăinînțate
Spre peșterile înghețate
Și-am amuțit, fără suflare,
Deși tăcerea-un iad ne pare.

PĂMÎNTUL-MUMĂ

Atunci strigară peșterile mute:
„Nenorocire!“ Găunosul cer
Răspunse, hohotind: „Nenorocire!“
Iar Oceanul, cățărat pe țărm,
Urlă biciuitoarelor vîntoase:
„Nenorocire!“ Neamurile toate
Păliră la auzu-acestui strigăt.

PROMETEU

Am auzit un zvon: nu-i glasul meu.
O, mamă, tu și fiii tăi aveți
Dispreț pentru acel ce v-a salvat
De crîncena lui Jupiter putere.
Ca pîcla dimineții-ați fi pierit
De n-ar fi fost voința-mi răbdătoare.
Nu mă cunoașteți oare? Sînt Titanul,
Cel ce din agonia lui făcut-a
O stavilă în calea tiraniei
Dușmanului, altminteri neînvins.
O, pajiști prinse-n stîncă, și torenți
Hrăniți cu-omăt, pe care-acum vă văd
Prin cețuri, hăt departe, — altădată
V-am străbătut dumbrăvile umbroase
Cu Asia-mpreună, sorbind viață
Din ochii ei iubiți. De ce nu vrea

Al vostru spirit, azi, să stea de vorbă
Cu mine, cel ce, singur, a oprit —
Cum ai opri un car mînat de diavol —
Fățărnicia și puterea celui
Care vă umple limpezile rariști
Și văile, cu gemete de robi?
O, frații mei, de ce nu-mi dați răspuns?

PĂMÎNTUL-MUMĂ

Ei nu cutează.

PROMETEU

Nu cutează nimeni?
Aș vrea să-aud din nou acel blestem.
Dar ce grozavă șoaptă se stîrnește?
Nu-i sunet parcă: țiuie prin trup,
Ca fulgerul-'nainte să izbească.
Vorbește, duh! Simt, după vocea-ți surdă,
Că te apropii — îmi ești drag. Hai, spune-mi
Deci, cum l-am blestemat?

PĂMÎNTUL-MUMĂ

Cum poți s-auzi,
Cînd nu cunoști a morților vorbire?

PROMETEU

Ești spirit viu, vorbește deci ca viii.

PĂMÎNTUL-MUMĂ

Nu îndrăznesc: mi-e teamă că monarhul
Din Cer, m-ar auzi și m-ar lega
De-o roată mai cumplită ca aceea

Pe care mă rostogolesc. Ești bun
Și înțelept. De-aceea, deși zeii
N-aud această voce, ești mai mult
Decît un Dumnezeu. Mă-ascultă, dar.

PROMETEU

Prin mintea mea, ca niște umbre dese,
Trec gînduri negre, înfricoșătoare.
Simt că mă pierd, ca-ntr-o iubire mare
Și totuși sufăr.

PĂMÎNTUL-MUMĂ

Nu, nu poți s-auzi:
Tu ești nemuritor, iar graiu-acesta
Îl știu doar muritorii.

PROMETEU

Cine ești,
O, melancolic glas?

PĂMÎNTUL-MUMĂ

Sînt muma ta,
Care-a simțit cum trece bucuria —
(Ca sîngele prin trupul unui om)
Prin vinele-i de piatră, pînă-n fibra
Copacilor cu frunzele în vînt,
Cînd tu, din sînul ei, te-ai ridicat
Asemeni unui nor strălucitor, —
O, duh al bucuriei pătimașe!
La glasul tău, sărmanii ei feciori
Și-au smuls din țărnă frunțile plecate,
Iar crîncenul Tiran atotputernic,

De spaimă a pălit, pînă-al său tunet
Te-a-nlănțuit aici. — O, fiul meu,
Privește milioanele de lumi
Ce ard și se rotesc în jurul nostru:
Locuitorii lor văzut-au cum
Lumina mea pierea în larga boltă, —
Cum marea se stîrnea sub o furtună
Ciudată, — cum din munții albi, sfărmați
De groaznice cutremure, un foc
Nemaivăzut își scutura sub ceruri
Grozava coamă, — cum întinse cîmpuri
Erau cuprinse de potop sau arse
De fulgere; cum în cetăți trufașe
Creșteau scaieți albaștri — și-n odăi
Menite doar plăcerii se tîrau
Flămînde broaște; Foametea și Ciuma
Izbeau în oameni, viermi și dobitoace,
Iar arborii și iarba se uscau;
Pășunea, lanul, via — năpădite
De ierburi otrăvite — se chirceau, —
Căci pieptu-mi se sleise de durere.
Iar Aerul — suflarea mea — era
Spurcat ca de o molimă, de ura
Ce o respiră-o mamă împotriva
Aceluia care-i ucide pruncul.
Da, eu ți-am auzit blestemul groaznic.
De l-ai uitat, noianul meu de mări,
Munți, rîuri, peșteri, vînturi, — și văzduhul
Nemărginit, și neamul fără grai
Al morților — blestemul ți-l păstrează
Ca pe un talisman neprețuit.

Noi ne gîndim, cu tainică nădejde
Și bucurie, la acèle vorbe
Cumplite, dar ni-e teamă-a le rosti.

PROMETEU

O, mamă sfîntă! Orice vietate
Primește de la tine-o alinare:
Flori, poame dulci, și sunete vrăjite,
Și dragoste, — ce-i drept, prea trecătoare.
Nu-s pentru mine - acestea, — dar cuvîntul
Ce l-am rostit nu mi-l tăgădui!

PĂMÎNTUL-MUMĂ

Îl auzi-vei. Magul Zoroastru —
Copilu-mi mort — plimbîndu-se-n grădină
Zărit-a chipul său (Era-nainte
De-a se preface-n pulberi Vavilonul).
Doar el, dintre toți oamenii, văzut-a
Această arătare. Căci, să știi:
Sînt două lumi, — a vieții și a morții.
Pe cea dintîi, o vezi — însă cealaltă
E sub morminte și e locuită
De umbrele făpturilor ce-s vii
Și cugetă, pînă ce-n moarte, toate
Se logodesc și nu se mai despart.
Acolo-s vise și închipuiri,
Tot ce dorește dragostea, sau naște
Credința: plăsmuiri încîntătoare,
Ciudate, dar și înfricoșătoare.
Deasupra lor ești spînzurat, sărmane, —
O umbră zbuciumată printre munți
Ce-s baștina vîrtejurilor; zeii

Îşi au sălaş acolo, ca şi toate
Stihiile — unor lumi fără de nume, —
Fantome mari, ţinînd în mînă schiptre;
Eroi, jivine, oameni; Demogòrgon —
Grozavă umbră — e şi el acolo,
Precum şi-atotputernicul Tiran,
Pe tronul lui de aur arzător.
O umbră din acestea, fiul meu,
Rosti-va-ndat'blestemul tău, de care
Şi-aduc aminte toate. Dacă vrei,
Chiar umbra ta ţi-o cheamă, sau de nu,
Pe-aceea a lui Jupiter, sau Hades,
Sau Typhon, sau a zeilor mai crînceni
Ce s-au născut, după căderea ta,
Din pîntecele Răului, prea rodnic, —
Spre a-mi călca feciorii în picioare.
Tu cheamă-le, şi-ţi vor răspunde: astfel,
A Despotului oarbă răzbunare
Va trece prin deşarte umbre-ntocmai
Ca vîntul printr-o poartă părăsită
Din vreun palat de mult părăginit.

PROMETEU

Să nu laşi, mamă, ca vreo vorbă rea
Să treacă iarăşi pragul gurii mele
Sau a vreunui semen. Te arată,
O, umbră a lui Jupiter, te chem!

IONE

Peste urechi şi ochi îmi sînt
Aripile desfăşurate,
Însă prin umbra lor de-argint

Şi prin penetul lor, răzbate
Un chip, şi-un zvon ciudat.
Să nu îţi facă nici un rău,
O, frate-nsîngerat,
Pe care pururi te păzim
De dragul sorei ce-o iubim.

PANTEA

E-un vuiet de vîrtej subpămîntean,
De foc, cutremur, munte sfărîmat.
Iar chipul e ca vuietul de-avan
Şi poartă-un strai ca bolta, înstelat.
În mîna-i grea
E-un schiptru de-aur, ca să poată
Pe nori călca.
E crunt, dar liniştit ca şi călăul
Ce săvîrşeşte, dar nu simte, răul.

UMBRA LUI JUPITER

De ce puterea tainică a lumii
Acesteia ciudate, m-a adus
Aici, pe mine — firavă fantomă —
Purtîndu-mă pe groaznice furtuni?
Ce sunete ciudate-mi vin pe buze?
Nu seamănă cu glasu-n care stirpea
Strigoilor vorbeşte pe-ntuneric.
Iar tu, martir semeţ, tu cine eşti?

PROMETEU

Spăimoasă arătare, cum eşti tu
Aşa-i şi cel a cărui umbră eşti.

Eu sînt dușmanul lui, da, sînt Titanul.
Rostește-acele vorbe — să le-aud,
Chiar dacă nici un gînd nu-ți umple glasul.

PĂMÎNTUL-MUMĂ

Munți suri, păduri bătrîne, ape limpezi,
Voi, rîuri cu ostroave-n brațe, peșteri
Profetice, — deși vi-e mut ecoul,
Vă bucurați c-aveți acum prilejul
Să auziți ce nu puteți rosti.

UMBRA

Un duh cuvîntă-n mine, mă cuprinde
Și mă sfîșie, ca un fulger—norul.

PANTEA

Priviți cum își înalță, crunt, privirea:
Se-ntunecă deasupra-i bolta-ntreagă.

IONE

O, apără-mă! Glasul i-l aud!

PROMETEU

Îmi văd blestemu-n gesturile-i mîndre,
În recea lui privire sfidătoare,
În ura-i calmă, și în deznădejdea
Ce-și bate joc de sine, surîzînd...
Ca pe un sul e scris... Vorbește, totuși!

UMBRA

O, demone, te-nfrunt! Încearcă tot
Ce ești în stare împotriva mea!
Tu, peste zei și oameni crunt despot,

Doar o făptură n-o vei subjuga!
Mă-mproaşcă, dar, cu molimele tale,
Cu spaimele-ţi cumplite, infernale;
Mă mistuie cu focul şi cu gerul
Şi prăvăleşte peste mine cerul,
Cu fulgere, cu grindini şi cu mii
De furii, călărind pe vijelii.
Atotputernic eşti. Ţi-am dat putere
Asupra tuturor, afară doar
De tine însuţi şi de a mea vrere.
Din turnul tău ceresc trimite-ţi, dar,
Prăpădul peste neamul omenesc.
Răpune-i pe acei ce îi iubesc.
Vreau ura ta s-apese cel mai greu
Asupra mea şi-a tot ce e al meu.
Cît timp vei fi acolo-n ceruri domn,
Răbda-voi agonia fără somn.
O, zeule ce umpli-această vale
A plîngerii, cu sufletul tău van —
De tremură în faţa vrerii tale
Pămînt şi cer. Triumfător duşman,
Fii blestemat! Blestemul meu să-ţi fie
Ca remuşcarea, şi să te sfîşie,
Nemărginirea ta să fie-un chin,
O haină cu urzeală de venin;
Puterea ta-cunună de jăratec
Să-ţi fie peste creierul zănatec.
Să-ţi fie sufletul strivit de rele;
Pe cele bune, silnic să le vezi.
Nemărginite ca şi Lumea-s ele
Şi ca şi tine, ce, stingher tronezi:
Deşi tu eşti icoana-ngrozitoare

A Forței calme, vine ziua-n care
Va trebui să pari așa cum ești:
Și după-atîtea fărdelegi prostești,
Doar hulă va rămîne-n urma ta
În Spațiu și-n Timp cînd vei cădea.

PROMETEU

Aceste vorbe fost-au ale mele?

PĂMÎNTUL-MUMĂ

Da, ale tale-au fost.

PROMETEU

Îmi pare rău:
Sînt pătimașe vorbele, și vane.
Durerea-i oarbă uneori; a mea
La fel a fost. Nu vreau ca vreo făptură
Să sufere, atîta cît e vie.

PĂMÎNTUL-MUMĂ

Vai mie, cît de neferice sînt
Că, pîn-la urmă, Jupiter te-a-nfrînt.
Dați glas durerii, — cîmpuri, mări afunde!
Pămîntul, cu inima-i zdrobită, va răspunde.
Voi, duhuri ale celor morți și vii, căzut
Și-nfrînt e cel ce vi-a fost reazim, scut.

ÎNTÎIUL ECOU

Căzut și-nfrînt!

AL DOILEA ECOU

Căzut și-nfrînt!

IONE

E numai un leșin, o știu:
Titanul nu a fost învins.
Dar iată-n hăul azuriu
Al muntelui cu piscul nins,
Se-apropie o Arătare;
Cu încălțări de aur vine
Și calcă vîntul în picioare;
Aripile, de sînge pline,
De fildeș par. Și-n dreapta ține
O vargă cu năpîrci — îmi pare.

PANTEA

E crainicul lui Jupiter — Mercur.

IONE

Și ce-s aceste arătări hidoase,
Cu păr de hidră și aripi de fier,
Care-napoia lui vin, zgomotoase,
Călări pe vînt, ca norii de pe cer?

PANTEA

Ele-s cățelele lui Jupiter:
Cu gemete și sînge le hrănește
Cînd, zguduind fruntariile bolții,
Pe-un nour de pucioasă călărește.

IONE

Le mînă oare-acum
Ca-n noi dureri să își înfigă colții?

PANTEA

Titanu-i dîrz ca de-obicei, dar mîndru nicidecum.

ÎNTÎIA FURIE

Ha, ha! Adulmec viață!

A DOUA FURIE

Îngăduiți-mi să mă uit în ochii lui!

A TREIA FURIE

Nădejdea de a-l schingiui miroase
Cum îi miroase corbului mormanul
De stîrvuri după-o bătălie grea.

ÎNTÎIA FURIE

Ce, șovăi, crainice? Fiți bucurați,
Căţelelor din iad, căci fiul Maiei
Petrecere și hrană ne va da
Curînd. Atotputernicului, nimeni
Nu-i poate fi pe plac, prea multă vreme.

MERCUR

Întoarceți-vă-n cuștile de fier,
Flămîndelor, și clămpăniți pe malul
Șuvoaielor de lacrimi și de flăcări!
Te scoală, Geryon, și tu, Gorgona, —
Himeră, tu, și tu, viclene Sfinx
Care-ai adus Tebanilor otrava
Iubirii nefirești, și-a unei uri
Mai nefirești: Le veți înlocui
Pe-aceste fùrii.

ÎNTÎIA FURIE

Milă! Îndurare!
Nu ne-alunga! Murim de nerăbdare!

MERCUR

Atunci, tăcere!
Aprige martir,
Purces-am către tine fără voie,
Trimis prin vrerea Tatălui ceresc
Spre-a săvîrși o nouă răzbunare.
Vai! Milă mi-e de tine, — nă urăsc
Că nu-s în stare de mai mult. Un iad
Imi pare cerul după ce te văd.
Ca o mustrare blîndă, zi și noapte
Mă urmărește trupul tău muncit.
Ești dîrz, și bun, și plin de-nțelepciune,
Dar e-n zadar să lupți de unul singur
Cu cel Atotputernic, — după cum
Ne-nvață pururi limpezile faruri
Care măsoară și despart cu grijă
Un an de celălalt. Nu-i chip să fugi
De-a lor lumină. Chiar în clipa asta
Asupritorul tău îi înarmează
Cu chinuri noi, de neînchipuit,
Pe demonii ce pun la cale-n Iad
O lentă agonie. Iar menirea-mi
E să-i aduc aici pe cei mai răi
Și mai vicleni din demonii ce umplu
Abisul, — și să-i las să-și facă treaba.
N-aș vrea să fie-așa. Tu știi o taină
Pe care nimeni altul n-o cunoaște
Și care ți-ar putea aduce schiptrul, —

Cel pentru care tremură Tiranul.
Îmbrac-o în cuvinte, te slujește
De ea, ca de-un mijlocitor la tronu-i.
Hai, încovoaie-ți sufletul în rugă
Și, ca un credincios smerit în templu,
Îngenunchează-ți vrerea în trufașa
Ta inimă, — căci facerea de bine
Și umilința pot să îmblînzească
Pe cei mai crunți și neîndurători.

PROMETEU

Chiar binele, în rău îl schimbă răii.
Eu i-am dat tot ce are: drept răsplată
M-a-nlănțuit aici — de ani și veacuri,
Să sufăr zi și noapte; pe arșiță
Îmi crapă pielea, iar în nopți cu lună
Îmi crește-n jurul părului cunună
De țurțuri cristalini. Și-n vremea asta,
Vătafii lui îmi calcă în picioare,
Din voia lui, iubita seminție.
Aceasta-i a tiranului răsplată —
Și e firesc — căci răul nu-i în stare
Nici să primească binele. De-i dărui
O lume, sau de pierde vreun prieten,
El simte ură, teamă sau rușine —
Dar nu recunoștință. Îmi plătește
Doar pentru propria-i fărădelege.
Mărinimia-i pentru el un ghimpe
Care sfîșie somnul Răzbunării.
Supunerea, știi bine, nu-i de mine:
Și ce fel de supunere mi-ar cere
Sau aș putea să-i dau, decît aceea

De-a spune un cuvînt ce-ar fi pecetea
Robiei omenirii, — un cuvînt
Ce tremură, ca spada lui Damocle
Deasupra strălucitei lui coroane?
Nu, n-am să mă supun, deşi-aş putea.
Să tămîieze alţii fărdelegea
Atotputernică în chip vremelnic.
Ei nu au a se teme, căci Dreptatea
Biruitoare, împărţi-va milă
Şi nu pedeapsă celor rătăciţi:
Chiar rătăcirea lor, i-e răzbunarea.
Aştept, deci, răbdător, ora răsplăţii. —
De cînd vorbim, e parcă mai aproape.
Dar latră cîinii iadului, ascultă!
Nu zăbovi, priveşte! Ceru-i sumbru —
E semn că se încruntă-al tău Părinte.

MERCUR

De-am fi cruţaţi — eu, de a face răul,
Iar tu, de-a-l îndura! Te-ntreb din nou:
Nu ştii cît va mai ţine-n cer domnia
Lui Jupiter?

PROMETEU

Ştiu doar c-o să-nceteze.

MERCUR

Vai, nu poţi socoti cîţi ani de chinuri
Te mai aşteaptă?

PROMETEU

Ştiu: atîta timp
Cît Jupiter domni-va. Nu mă tem
Şi nu doresc mai mult, nici mai puţin.

MERCUR

Cufundă-te puţin în veşnicie:
Acolo, Timpul, secolele toate
Şi tot ce ne închipuim, nu-nseamnă
Decît un punct; iar mintea răzvrătită
Slăbeşte, ostenind de-atîta fugă,
Şi cade — oarbă, frîntă, buimăcită.
Vezi, poate nu ai socotit toţi anii
Ce-i vei trăi în chin, fără răgaz.

PROMETEU

Să-i socotească, poate, nici o minte
N-ar fi în stare, — totuşi anii trec.

MERCUR

De ţi-ai putea petrece astă vreme
Alăturea de zei, în desfătări?...

PROMETEU

N-aş părăsi prăpastia-îngheţată
Şi-aceste chinuri fără pocăinţă.

MERCUR

O, te admir, dar milă mi-e de tine.

PROMETEU

Să-ţi fie milă doar de sclavii jalnici
Ai cerului, ce se disprețuiesc
Ei înşişi, — nu de mine, căci în mintea-mi
Tronează-o pace blîndă ca lumina.
Deşartă-i vorba! Demonii ţi-i cheamă!

IONE

Privește, soră dragă! Flăcări albe
Au despicat un cedru uriaș
Și plin de-omăt. Ce-nfricoșat se-aude,
În urmă, tunetul lui Jupiter!

MERCUR

De-al său cuvînt și de al tău, mi-e dat
S-ascult. Mi-apasă pieptul remușcarea!

PANTEA

Privește: fiul cerului coboară,
Înaripat, pe-a zorilor lumină.

IONE

Acoperă-ți cu aripile ochii,
Iubită soră, — să nu vezi nimic, —
Căci ai muri pe loc! Sosesc, sosesc —
Cu aripi fără număr, ca un nor
Al morții -ntunecînd lumina zilei.

ÎNTÎIA FURIE

O, Prometeu!

A DOUA FURIE

Titan nemuritor!

A TREIA FURIE

Apărătorul sclavilor din ceruri!

PROMETEU

Acel pe care-un glas îngrozitor
Îl cheamă, e aici. Sînt Prometeu,

Titanu-nlănțuit. Cumplite iazme,
Ce sînteți voi? Nicicînd n-au răzbătut
Din Iadul plin de monștri, arătări
Mai hîde — rod al minții înrăite-a
Lui Jupiter. Privindu-le, îmi pare
Că mă prefac la rîndu-mi într-un monstru
Și rîd, cu înțelegere grețoasă.

ÎNTÎIA FURIE

Sîntem unelte ale spaimei, urii,
Ne-ncrederii, durerii, deznădejdii
Și crimei. Precum cîinii costelivi
Prin codri fugăresc rănita ciută,
Noi fugărim făpturile ce plîng
Și sîngerează, — cînd temutul Rege
Ne-asmute-asupra lor și ni le-arată.

PROMETEU

O, vă cunosc și știu că sub un nume
Ascundeți multe firi îngrozitoare.
Ecourile, lacurile-acestea
Știu fîlfîirea aripilor voastre
Și-ntunecimea lor. Dar pentru ce
Veniți din Iad în hoarde și mai hîde
Decît sînteți, în parte, fiecare?

A DOUA FURIE

Nu știm de fel. — Vă bucurați, surate!

PROMETEU

Așa de hîde, știți ce-i bucuria?

A DOUA FURIE

Sîntem ca-ndrăgostiții: bucuroși
Să se privească, plini de încîntare:
Cum trandafirii-și scutură roșeața
Îmbujorînd obrajii preutesei
Care-ngenunche-n iarbă spre-a-i culege
Și a-mpleti din ei cunună mîndră, —
Tot astfel, de la victimele noastre
Primim noi umbra ce ne înfășoară —
Căci, ca și Noaptea, care-i muma noastră,
Noi n-avem trup, nici față deslușită.

PROMETEU

Eu rîd, disprețuind puterea voastră
Și-a celui care v-a trimes încoace.
Hai, deșertați a chinurilor cupă!

ÎNTÎIA FURIE

Tu crezi că te vom frînge os cu os
Și te vom mistui pe dinăuntru?

PROMETEU

Durerea e stihia mea, cum ura-i
Stihia ta. Mă sfîșiați: nu-mi pasă.

A DOUA FURIE

Crezi, oare, că vom rîde-n ochii tăi
Lipsiți de pleoape, — și cu asta, gata?

PROMETEU

Nu-mi pasă de ce-mi faceți, ci de tot
Ce suferiți, fiind atît de rele.

O, crudă-a fost puterea ce v-a scos
Pe voi, și alte iazme, la lumină.

A TREIA FURIE

Tu crezi că vom trăi, pe rînd, prin tine,
A trupului tău viață, fără-a-i stinge
Arzîndul suflet, și că vom rămîne
Alături-a de el, ca o mulțime
De zurbagii, ce tulbură senina
Odihnă-a înțelepților? Sau crezi
Că-ți vom fi spaima cuibărită-n creer,
Zăludul dor ce inima-ți va strînge,
Sau sîngele ce, ca o agonie
Prin labirintul vinelor va curge?

PROMETEU

De pe acum vă simt astfel și totuși
Rămîn monarh deplin asupra mea, —
Stăpîn peste lăuntricele-mi chinuri,
La fel cum Jupiter vă stăpînește
Cînd Iadul se răscoală împotrivă-i.

CORUL FURIILOR

De la capătul lumii, de la-ntinsu-i hotar,
Unde-i noaptea-ngropată, iar zorii răsar,
Veniți, veniți, veniți!
Voi, cei ce, cu chiote munții-i clintiți
Cînd se năruie mîndrele-orașe, gemînd;
Voi, cei ce pe mare umblați, lunecînd,
Pîndind urma Foamei și-adînca bulboană
Ce-nghite corăbii lipsite de hrană.

Veniți, veniți, veniți!
Lăsați patul rece-ntins
Sub un neam deapuuri stins;
Lăsați ura, cum se lasă
Focu-n spuză învelit:
Va țîșni mai sîngerasă
Flacăra, de l-ai stîrnit.
Lăsați sila semănată
În cei tineri, fermecați
De simțirea ce-i desfată.
Taina iadului, n-o dați
În vileag, acuma, toată
Visătorilor zăluzi
Care-n spaimă sînt mai cruzi
Decît voi, în ura voastră.
Hai veniți, veniți, veniți!
Iadu-și cască larga poartă.
Buzna dăm. Suflarea noastră
Frînge aerul. Deșartă,
Însă, truda ne va fi
Dacă voi nu veți veni.

IONE

Aud bătaia unor noi aripe.

PANTEA

Pietroșii munți se clatină, cuprinși
De-un tremur, ca văzduhul, auzind-o.
Iar umbra lor mă face ca-ntre aripi
Să simt un gol mai negru decît noaptea.

ÎNTÎIA FURIE

Vi-e glasul ca un car înaripat,
Pe iuți vîrtejuri, către zări, mînat:
Departe de măceluri ne-a purtat.

A DOUA FURIE

Departe de cetăți înfometate.

A TREIA FURIE

De gemete, de răni însîngerate.

A PATRA FURIE

De sfaturile regilor, la care
Se hotărăște-a sîngelui vînzare.

A CINCIA FURIE

Departe de cazanul alb, fierbinte,
În care...

UNA DIN FURII

Știu. Dar nu rosti cuvinte
Ce-ar rupe vraja tainică, menită
Să frîngă cerbicia îndîrjită
A celui invincibil, care-nfruntă
A Iadului putere, cea mai cruntă.

ALTĂ FURIE

Sfîșie vălul!

ALTĂ FURIE

Iată-l sfîșiat!

CORUL

Palida zorilor stea
Luminează — o năpastă prea grea.
Titanule, tremuri? Noi rîdem de lauda ta —
Că-n om ai trezit luminoasa știință:
Aprins-ai în el o sete, pe care nu-i cu putință
S-o stingă izvoarele-acestea, — o sete ce-l face
Să spere, să vrea, să iubească — și-n veci nu-i dă pace.

Un om blajin s-a arătat
Pe-acest pămînt însîngerat.
Cuvîntul lui a dăinuit
Ca un venin, ce-a veștejit
Și Adevărul, și-ndurarea,
Și Pacea. E-un blestem în aer:
Orașele astupă zarea
Cu fumul lor. Auzi un vaer?
E duhul lui blajin, ce plînge
Că a aprins credința-n lume:
Privește, flacăra se stînge —
Și cît un licurici acum e.
Lîngă tăciuni s-au strîns, speriați,
Cei care-au supraviețuit.
Vă bucurați, vă bucurați!

Vremile trecute către tine vin.
Negru-i viitorul. Perină de spini
E prezentul, pentru capul tău neadormit.

SEMICORUL I

Stropi de sînge curg — talaz
De pe palidu-i obraz.
Dă-i o clipă de răgaz!
Uite-un neam: din deznădejde,

Precum ziua, se trezește.
Adevărul îi e muză,
Libertatea-călăuză.
Oamenii se înfrățesc —
Fii ai Dragostei...

SEMICORUL II

Zăresc
Altceva: cum, ca o fiară
Unul pe-altul se omoară.
Moartea-podgoreanul, strînge
În butoaie noul sînge,
Pîn-ce deznădejdea frînge
Lumea rea, pe care sclavii și tiranii-o dobîndesc.

(*Toate furiile, afară de una, se fac nevăzute.*)

IONE

Ascultă, soră, geamătul acesta
Adînc, care sfîșie inima
Blajinului Titan, cum o furtună
Sfîșie pieptul mării — de-i aud
Jivinele din peșteri, lungul geamăt. —
Tu poți privi cînd demonii-l muncesc?

PANTEA

Vai, am privit de două ori, mi-ajunge!

IONE

Și ce-ai văzut?

PANTEA

Privelișteа-i cumplită:
Un tînăr cu privirea răbdătoare,
Pe-o cruce răstignit...

IONE

Atîta doar?

PANTEA

În juru-i, cerul, dedesubt, pămîntul
Ticsite de imaginile morții —
Rod hîd al mîinii omului, ba chiar
Al inimii-omenești. Cu un surîs
Sau cu-o privire rea, au fost uciși,
Cu-ncetul, oameni. Și mai văd și alte
Priveliști, prea cumplite ca să pot
Să le descriu. — Să nu ne mai uităm!
Destul c-aud și gemetele-acestea.

FURIA

Privește-un simbol: cei care îndură
Cătușe, hulă, cazne, — pentru om,
Nu fac decît s-abată-asupra lor
Și-a omului, o înmiită jale.

PROMETEU

Alungă-i spaima din privirea tristă;
Închide-i gura pală; de pe frunte
Să nu-i mai curgă sîngele, ce trece
Și-n lacrimile tale. Țintuiește
În moarte și în pace ochii-aceștia,
Încît să nu mai zgudui crucea asta
Cu zvîrcolirea ta, și să nu-ți moi
În al tău sînge degetele pale.
O, hîdule! Ți-e numele-un blestem —
Nu-l voi rosti. Îi văd pe înțelepții,
Blajinii, mîndrii, drepții, — cei urîți

De sclavii tăi, fiindcă toți aceștia
Îți seamănă. Pe unii vreo minciună
I-alungă din căminul drag, ales
De timpuriu, și-abia tîrziu jelit
(La fel cum jaguarii-alungă ciuta);
Pe alții-i leagă-n hrube reci, de stîrvuri,
Iar alții (parc-aud al gloatei hohot)
Sînt arși pe rug. Împărății temute
Plutesc sub mine, ca niște ostroave
Din mare smulse, și ai căror fii
Sînt puși să-noate-n sîngele obștesc,
Sub vîlvătaia caselor lor arse.

FURIA

Tu, foc și sînge poți vedea; de asemeni
Poți auzi și geamătul; dar lucruri
Mai groaznice rămîn neauzite
Și nevăzute, înapoia ta.

PROMETEU

Mai groaznice?

FURIA

Da, află de la mine
Că-n fiecare inimă-omenească
Rămîne groaza, chiar cînd piere chinul
Cu care s-a hrănit: chiar cei mai nobili
Se tem de tot ce ar dispreții
Să creadă că-i aevea. Obiceiul
Și prefăcătoria, mintea lor
O schimbă într-un templu închinat
Unor credințe, astăzi învechite.

Ei nu cutează să-mbunătățească
Ursita omenirii, dar nu știu
Că sînt lipsiți de-această cutezanță.
Cei buni au vlagă — numai cît să verse
Deșarte lacrimi. Iar cei tari duc lipsă
De bunătate: și mai rea li-e lipsa.
Cei înțelepți n-au dragoste, iar cei
Care iubesc, nu au înțelepciune.
Astfel, cu răul binele se-mbină.
Mulți sînt bogați și tari, și-ar fi și drepți
De n-ar trăi ca niște nesimțiți
Printre săraci; ei nici nu știu ce fac.

PROMETEU

Aceste vorbe-s ca un nor de șerpi
Înaripați; dar mie mi-este milă
De cei ce nu-s de ele chinuiți.

FURIA

Ți-e milă, spui? Atuncea tac!

(se face nevăzută)

PROMETEU

Vai mie!
Mi-e dat pe veci să sufăr, să mă chinui!
Îmi închid ochii, văduviți de lacrimi,
Dar văd mai clar în mintea-mi luminată
De suferință, ticăloasa-ți faptă,
Tiranule viclean! În moarte-i pacea.
Tot ce-i frumos și bun, se-ascunde-n groapă.
Fiind un zeu — nu-mi pot găsi hodina

În moarte, — nici n-o caut. Crunt monarh,
Nu-i biruință răzbunarea ta,
Ci-nfrîngere. Nălucile cu care
Mă chinui, îmi sporesc puterea, astfel
Încît vor fi, curînd, niște himere —
Nu umbre ale vieții-adevărate.

PANTEA

Ci spune-mi, ce mai vezi?

PROMETEU

Sînd două chinuri:
Să vezi, și să vorbești. Mă cruță barem
De unul dintre ele. Sînt cuvinte
Sfințite de Natură și-nălțate
Ca un drapel strălucitor: în jurul
Cuvintelor acestora s-au strîns
Noroadele, strigînd ca într-un glas:
Iubire, Adevăr și Libertate!
Deodată, printre ele-a pogorît
Din cer o zăpăceală fără margini:
Gîlceava, teama și înșelăciunea
Au triumfat; s-au repezit tiranii
Ca să-și împartă prada, lacomi. Umbra
Acestui adevăr, eu am văzut-o.

PĂMÎNTUL-MUMĂ

O, fiule, simțit-am al tău chin:
Era amestecat cu bucuria
Pe care-o dau durerea și virtutea.
Spre-a te slăvi, eu chem acele duhuri
Frumoase și zglobii, ce-și au sălașul

În beciurile minții omenești,
De unde își iau zborul în văzduh,
Ca păsările; ele-ntrezăresc
Ca-ntr-o oglindă viitorul, peste
Acest tărîm crepuscular. Aș vrea
Ca vorba lor să-ți fie mîngîiere!

PANTEA

Te uită, soră: Duhuri vin, puzderii,
Ca norii în lumina primăverii.
Azurul îl străbat.

IONE

Tot vin încoace,
Cum aburii din văi, cînd vîntul tace,
Se cațără pe rîpă, risipite.
Ascultă! Cîntă brazii, pasămite.
Sau cîntă lacul? Sau cascada, poate...

PANTEA

E-un cînt mai trist, mai dulce decît toate.

CORUL DUHURILOR

Călăuzim, de mii de ani,
Pe-ai lumii muritori sărmani
Supuși de-ai cerului tirani;
Nu otrăvim cu-al nostru duh
Al minții omenești văzduh:
Fie el sumbru ca o zi
Sleită de furtună și
Brăzdată doar de raze stinse, —
Sau luminos și împăcat

Asemeni bolții necuprinse, —
În el ne facem cuib curat,
Cum pasărea în vînt și-l face,
Cum peștele — și-l face-n apă,
Cum omul gîndul și-l desface
Pe tot ce-i dincoace de groapă.
Plutim ca norii prin stihia
Fără hotar, în zboruri line.
De-acolo-aducem profeția
Ce-ncepe și sfîrșește-n tine!

IONE

Tot vin, pe rînd. În preajma lor, văzduhul
E luminos, ca-n jurul unei stele.

ÎNTÎIUL DUH

Pe-al goarnei suflu am zburat
Și beznele le-am despicat,
Gonind, gonind neîncetat.
Din pulberea idolatriei,
Din steagul rupt al tiraniei,
Veneau spre mine, în tărie,
De-a valma, strigătele: „Moarte!
Triumf! Nădejde! Libertate!“
Și se stingeau prin ceruri, toate.
Un singur sunet dăinuia
În jurul meu, deasupra mea:
Era al Dragostei duh blînd,
Care cutreera tăria,
Înseninînd și aducînd
Nădejdea noastră în mai bine.
Era, anume, profeția
Ce-ncepe și sfîrșește-n tine.

AL DOILEA DUH

Sta curcubeul ca o punte
Deasupra valurilor crunte.
Furtuna, cu semeața-i frunte,
Fugea, ca un cuceritor,
Tîrînd al norilor ciopor —
Captiv uriaș. Fiece nor
Era de fulger despicat,
Iar tunetul rîdea, turbat.
Vedeam corăbii cum se zbat
Și cum se cască-a morții groapă,
Ca gura Iadului, în apă.
Atunci, urcat-am pe-o corabie
Tăiată de-a furtunii sabie
Și către tine m-am grăbit,
Mînat de geamătul cumplit
Al unuia ce dăruise
Vrăjmașului său îndîrjit
O scîndură, și-apoi murise.

AL TREILEA DUH

Stam lîngă-un înțelept. Ardea
O lampă lîngă cartea grea,
Cu care mintea și-o hrănea.
Un vis cu-arìpi de foc, deodată
Zbură spre perina-i curată:
Același vis care-altădată
Trezise-n el compătimirea
Și suferința; omenirea
Se-nfășurase-n strălucirea
Acestui vis. De el purtat,

Aici, ca Dorul am zburat.
Dar pînă-n zori 'napoi voi fi,
Lîngă-nțelept, spre-a nu-l mîhni.

AL PATRULEA DUH

Pe buzele-unui bard dormeam:
Ca un îndrăgostit visam
Cînd răsuflarea i-auzeam.
Nu fericirea pămînteană
E pentru el a minții hrană,
Ci sărutarea — aeriană
A viselor fără prihană.
Din zori pînă-n amurg privește
La soarele ce se-oglindește
În lac, și care daurește
Albinele ascunse-n flori.
Al lucrurilor rost, nu-l știe,
Dar făurește uneori
Făpturi, a căror veșnicie
Le-nalță peste muritori.
Una din ele m-a trezit
Și-n ajutor eu ți-am venit.

IONE

Nu vezi venind din Răsărit și-Apus
Două făpturi ce lunecă pe sus,
Ca doi hulubi în drum spre cuibul lor?
Sînt gemenii văzduhului. Ascultă!
În glasurile lor se simte-un dor
Amestecat cu deznădejde multă.

PANTEA

Mai poți vorbi? Eu mă înăbuș, soră!

IONE

Da, frumusețea lor îmi dă putere,
Te uită cum plutesc pe-arìpi ușpare,
De-azur tivit cu aur, ca și cerul:
Surîsul lor e-o stea strălucitoare.

CORUL DUHURILOR

Văzut-ai chipul Dragostei, cumva?

AL CINCILEA DUH

În timp ce, ca un nor, goneam prin larga-mpărăție,
Făptura cu o stea în vîrf, de fulgere purtată
Zbură prin fața mea-mproșcînd a vieții bucurie
Din părul ei înmiresmat. Lumina ei curată
Asupra lumii se-așternea. Dar cînd trecui, pierise
Și-n urmă-i, golul se căsca, dezvăluind privirii
Mari înțelepți-înnebuniți, vieți tinere-ucise,
Și patrioți decapitați. O, rege al mîhnirii,
Am pribegit pînă ce tu, cu zîmbetul iubirii
Ai prefăcut acest coșmar în vis al fericirii.

AL ȘASELEA DUH

Vai, soră, deznădejdea-i o gingașă făptură:
Ea nu zboară prin aer, nu umblă pe pămînt.
Din inimile celor mai buni și darnici, fură
Nădejdile — și calcă ușure, ca un vînt.
Vrăjiți de fîlfîirea aripilor ei mute,
Și de-armonia blîndă a iuților ei pași, —

bucurii visează, cerești, neîntrecute
Și numele „Iubire“ dau monstrului trufaș.
Trezindu-se, doar chipul Durerii-l văd, precum
Făcu și cel pe care îl salutăm acum.

CORUL

Deși Ruina-hîdă, sumbră,
E-acuma a Iubirii umbră,
Și-o urmărește-n veci, călare
Pe-al morții cal înaripat,
De care nimeni n-a scăpat
Și care calcă în picioare
Și buruiană rea, și floare,
Ca un vîrtej înfricoșat, —
O doborî-vei la pămînt,
Oricît ar fi de neînfrînt.

PROMETEU

O, duhuri, cum, spuneți-mi cum, de știți.

CORUL

În aerul ce-l respirăm — ca vîntul
Ce-alungă-al iernii viscol, rumenind
Bobocii verzi și înnoind veșmîntul
Naturii — 'ncît ciobanii, pribegind
Pe plaiuri, știu că vine primăvara
Și că-n curînd va înflori năgara, —
La fel Dreptatea, Pacea și Iubirea
Cînd luptă spre-a cuprinde omenirea,
Sînt pentru noi ca vînturile line
Pentru ciobani, — sînt ca proorocirea
Care începe și sfîrșește-n tine.

IONE

Unde zburară duhurile, oare?

PANTEA

Rămas-a după ele, doar o stare
Cu muzica asemeni, cînd tăcut-a
Și glasul plin de farmec, și lăuta;
Ecourile lor răsună încă
În suflet, ca-ntr-o peșteră adîncă.

PROMETEU

Frumoase sînt făpturile acestea
Născute din văzduh! Și totuși simt
Că-afară de iubire, e deșartă
Orice speranță. Iar tu ești departe,
O, Asie, tu, care, pentru mine
Erai ca un potir de aur, cînd
Se revărsa întreaga mea făptură
Asemeni unui vis scînteietor,
Sortit, altminteri, pulberii setoase.
Tăcut e totul. Vai, ce greu mi-apasă
Această dimineață calmă — pieptul!
Chiar de-aș visa, o caznă mi-ar fi somnul —
De-aș fi lăsat să dorm. Aș vrea să fiu
Ce-am fost menit să fiu: mîntuitorul
Și reazimu-omenirii chinuite, —
Sau, dacă nu, să mă întorc în haos:
Acolo, nu-i nici chin, nici mîngîiere; —
Pămîntul nu mai poate să-ți dea tihnă,
Iar cerul nu mai poate chinui.

PANTEA

Oare-ai uitat pe-aceea care-n noaptea
Întunecoasă, rece — te veghează
Și nu adoarme decît cînd o-nvălui
În marea umbră-a spiritului tău?

PROMETEU

Spuneam că e deșartă — orice speranță,
Afară de iubire: tu, iubești.

PANTEA

Așa e. Dar luceafărul pălește
Iar Asia așteaptă-n valea ceea
Din India, în locu-i de surghiun —
Cîndva pustiu și înghețat ca hăul
Acesta, dar acum înveșmîntat
Cu mîndre flori și ierburi, și cuprins
De sunete suave, care curg
Pe ape și prin codri, din eterul
Prezenței ei a-tot-primenitoare,
Și care ar pieri dacă n-ar fi
Amestecat cu-al tău. Rămîi cu bine!

ACTUL II.

SCENA I.

(Dimineaţă. O vale încîntătoare din Caucazul Indian.)

ASIA
(singură)

Ai coborît din slăvile cereşti —
Da, ca un duh sau ca un gînd ce umple
De lacrimi ochii cei mai reci şi face
Să bată cea mai tristă dintre inimi,
Ce-ar trebui odihna s-o deprindă.
Din leagănul furtunilor cobori
Şi te trezeşti, o, primăvară — fiică
A vînturilor! Vii pe nesimţite,
Ca amintirea unui vis, amară
Acum, fiindcă-a fost o dată dulce.
Tu vii ca geniul, sau ca bucuria
Care purcede parcă din pămînt
Şi-mbracă-n nouraşi de aur valea
Pustie-a vieţii noastre.

E ceasul, ziua, anotimpul tău;
În zori de zi să-mi vii, iubită soră, —
Prea mult ai zăbovit, mult așteptato!
Vai, clipele ca viermii se tîrăsc!
Un vîrf de stea mai tremură, înfipt
În zorile portocalii, ce cresc
Departe-hăt de munții purpurii:
Un lac întunecat îl oglindește
Prin borta ce o taie-n ceață vîntul;
Acum se stinge parcă, dar curînd
Lucește iar, cînd ceața se destramă
Și cînd, în aer, se desface norul
În firele arzînde ce-l țeseau.
S-a dus, și printre piscurile-acelea
Încinse cu zăpezi ce par că-s nouri,
A soarelui lumină aurie
Zbucnește, tremurînd. Aud, îmi pare,
Cum vîntură împurpurații zori,
Eoliana muzică stîrnită
De aripile-i verzi ca apa mării.

(Intră Pantea.)

Simt, văd cum ochii-aceștia ard prin vălul
Surîsurilor prefăcute-n lacrimi,
Ca niște stele stinse-n albe cețuri.
Frumoasa și iubita mea, tu, care
Porți umbra scumpă a acelui suflet
Care-mi dă viață! Te aștept de mult!
S-a cățărat deasupra mării discul
Fierbinte-al soarelui. Mai înainte
Ca aerul să-ți simtă fîlfîirea,
Mi-a fost bolnavă inima de dor.

PANTEA

Mă iartă, sora mea! Un vis vrăjit
Mi-a copleșit aripile, la fel
Cum vînturile verii-s copleșite
De-a florilor mireasmă-mbătătoare.
Tihnit mi-era pe vremuri somnul, — calmă
Și-nviorată mă trezeam, — 'nainte
Ca prăbușirea sfîntului Titan
Și prea nefericita ta iubire
Să-mi fi sădit în inimă durerea
Și dragostea, la fel cum le-au sădit
Și în a ta, prin mijlocirea milei
Și a obișnuinței. Da, pe vremuri
Dormeam adînc sub grotele albastre
Ale-Oceanului bătrîn, pe-un pat
Verzui, de mușchi; cu gingașele-i brațe
Mezina noastră, Ione,-mi cuprindea
Ca și-astăzi, părul negru, jilăvit,
Iar eu, cu ochii-nchiși, de pieptul ei
Cel plin de viață, fața mi-o lipeam.
Dar nu ca azi, cînd am ajuns o boare
Ce se sfîrșește sub povara dulce
A muzicii prezenței tale mute;
De cînd m-am cufundat întreagă-n simțu
Prin care dragostea cuvîntă, tihna
Mi-e tulburată, dar rămîne dulce,
Iar ceasurile mele de trezie
Prea pline-s de durere și de grijă.

ASIA

Arată-ți ochii, spre-a putea citi
Într-înșii visul tău.

Cum îți spuneam,
Dormeam cu sora noastră lîngà el.
La glasul nostru, negura din munți
Se condensa sub lună, așternînd
Un văl de nea, să ne-ocrotească somnul
De mușcătura gheții. Două vise
Ni se-arătară-atunci. Nu-l mai țin minte
Pe cel dintîi. În cellalt se făcea
Că brațele îi cad lui Prometeu
Iar noaptea de azur se luminează
De strălucirea sufletului lui
Neschimbător. Se mai făcea că glasu-i
Răsună ca o muzică divină
Care îmbată mintea-ntunecată,
Cu-al bucuriei vin amețitor:
„O, soră-a celei care, cu-ai săi pași
Așterne peste lume frumusețea, —
Făptură mai frumoasă ca oricare
Afar-de cea a cărei umbră ești, —
Ridică-ți ochii, rogu-te, spre mine".
I-am ridicat: lumina orbitoare-a
Nemuritoarei lui făpturi, era
Învăluită de-o iubire mare
Ce, ca un foc, țîșnea din gura lui
Cu buze pătimaș întredeschise, —
Din ochii lui pierduți, pătrunzători;
Suflarea lui mă-nvăluia, la fel
Cum soarele îmbrățișează-n zori
Un nor pribeag de rouă, înainte
De a-l sorbi. Nu auzeam nimic,

Nu mă mișcam și nu vedeam, ci numai
Simțeam prezența lui, amestecată
Cu sîngele-mi, încît ajunse-acesta
Să fie viața lui, — iar viața lui
Să fie-a mea. Ne-am contopit deplin.
Atunci, la fel cum aburii-n amurg
Se strîng din nou pe brazi în mari broboane,
Făptura mea s-a condensat în noapte.
Mi se-adunară ale minții raze
Și am putut atunci să-i aud glasul
Al cărui zvon întîrzia în aer
Ca pașii unei melodii suave:
N-am deslușit din sunetele saie
Decît numele tău, deși-am rămas
S-ascult, în noapte, după ce tăcerea
Se așternuse peste tot. Apoi
S-a deșteptat și Ione, și mi-a spus:
„Poți tu ghici ce mă frămîntă-n noaptea
Aceasta? Pîn-acum știam ce vreau
Și nu-mi plăcea să am dorinți deșarte.
Dar iată, -acum, n-aș ști să-ți spun ce vreau, —
Nici eu nu știu — ceva atît de dulce,
Încît chiar a-l dori e-un lucru dulce.
O, soră, tu mă minți și-ți rîzi de mine.
Descoperit-ai poate-o veche vrajă
Ce mintea mi-a furat-o cînd dormeam
Și-a contopit-o cu a ta? Căci, iată
Că, adineaori, cînd ne-am sărutat,
Eu am simțit pe gura ta suflarea
Ce-mi dă putere, iar căldura vie
A sîngelui, pe care o pierdusem,

Prin brațele-mpletite a zvîcnit."
Nu i-am răspuns, căci sus pe cer pălise
Luceafărul, — ci am zburat spre tine.

ASIA

Ți-e vorba ca văzduhul: nu o simt.
Ridică-ți ochii, spre-a putea citi
Într-înșii cartea sufletului lui!

PANTEA

Încerc să mi-i ridic, deși se-apleacă
Sub greutatea marii lor solii:
Dar ce-ai putea vedea în ei, decît
Oglinda marii tale frumuseți?

ASIA

Ți-s ochii-asemeni cerului albastru,
Adînc, nemărginit; sînt două sfere
Înlănțuite și îngemănate
Sub gingașele, lungile lor gene.

PANTEA

De ce privești de parc-ar trece-un duh?

ASIA

Simt o schimbare: în adîncul lor
Zăresc o umbră, -un chip: e chipul lui,
Învești mîntat în dulcea strălucire
A zîmbetelor lui, ce răspîndesc
Un nimb asemeni lunii printre nouri.
O, Prometeu, e chipul tău! Mai stai!

Surîsurile-acestea nu spun oare
Că ne vom revedea sub baldachinul
Pe care-l vor clădi deasupra lumii
Strălucitoarele lor raze? Visul
E dezlegat. Ce umbră-i între noi?
De aspru-i păr, se-nvîrtoșează vîntul
Zmucindu-l; i-s privirile ciudate,
Străpungătoare. Totuși e-o făptură-a
Văzduhului: prin mantia ei sură
Lucește roua, ale cărei stele
De aur, nici amiaza nu le stinge.

VISUL

Urmează-mă! Urmează-mă!

PANTEA

Acesta
E visul celălalt.

ASIA

A dispărut.

PANTEA

Acuma trece-n mine. Stînd aici,
Mi s-a părut că văd plesnind bobocii
Migdalului acela fulgerat, —
Cînd vîntul din deșertul alb al Sciției
A-ncrîncenat pămîntul, înghețîndu-l:
Căzură-atunci bobocii într-o clipă,
Dar am văzut pe fiece petală
Fatidicul „urmează-mă“, înscris
Ca pe zambile jalea lui Apollo.

ASIA

Cuvintele pe care le rostești
Îmi umplu cu năluci uitatul somn.
Mi se părea că rătăceam cu tine
Pe pajiștile-acelea-nvăluite
În cenușia zorilor lumină.
Mulțimi de nori lînoși și albi treceau
Ca niște turme lîngă munți, mînate
În silă de un leneș vînt; de iarba
Abia ițită din țărîna neagră,
O rouă albă spînzura, tăcută.
Și mai era ceva, dar nu țin minte
Decît că pe-ale norilor lungi umbre,
De-a curmezișul munților, sta scris:
„URMEAZĂ-MĂ!" Pe firele de iarbă
Din care roua cerului căzuse, —
Același semn era, ca scris cu flăcări.
Prin brazi, deodată, vîntul se stîrni
Și scutură din ramurile lor
O muzică ciudată: se-auziră
Vagi sunete, suave și prelungi —
Părea rămasul bun al unor stàfii:
„URMEAZĂ-MĂ! URMEAZĂ-MĂ!" Atunci,
Ți-am spus așa: „Privește-mă, Pantea".
Dar în adîncul ochilor iubiți
Vedeam același semn, ca o chemare:
„URMEAZĂ-MĂ!"

ECOUL

URMEAZĂ-MĂ!

PANTEA

Auzi
Cum ne maimuțăresc de bine glasul,

În dimineața asta clară, munții —
De parcă-ar avea grai, ca spiridușii?

ASIA

E cineva acolo, printre stînci.
Ce sunete strălimpezi! O, ascultă!

ECOURILE
(nevăzute)

Noi sîntem ecouri,
Pururi în mișcare —
Licărim pe rouri,
Stele-amăgitoare —
Pruncă-a Oceanului!

ASIA

Cuvîntă duhurile! Mai răsună
Și-acum aerienele lor glasuri.
Ascultă-le, Pantea.

PANTEA

Le ascult...

ECOURILE

Urmează-ne glasul —
Mereu mai departe,
Prin peșteri deșarte
Spre codri-o să-ți poarte,
În liniște, pasul.

(Se aud, de și mai departe.)

Urmează-a noastră cale,
Prin peșterile goale.

Viersul nostru-o să-ți arate
Locuri nici de viespi umblate,
Locuri ferecate-n bezne,
Unde dorm, printre mirezme,
Flori de noapte, — pe sub stînci,
La fîntînile adînci.
Năzurosul nostru glas
Va-ngîna ușoru-ți pas, —
Pruncă-a Oceanului!

ASIA

Vrei glasul să-l urmăm? Se-ndepărtează.

PANTEA

Ascultă! Se aude mai aproape.

ECOURILE

Nerostit, un glas
Doarme-n lumi ciudate.
Numai al tău pas
Să-l trezească poate, —
Pruncă-a Oceanului!

ASIA

Cum piere sunetul, purtat de vînt!

ECOURILE

Urmează-a noastră cale,
Prin peșterile goale.
Prin păduri de rouă pline,
Lîngă lacuri cristaline,
Peste munți și peste stînci,
Pîn-la hăurile-adînci

Unde-a stat ascunsă Gea
Ca să plîngă-n zina ceea,
Cînd de El te-ai despărţit.
Azi, din nou v-aţi contopit, —
Pruncă-a Oceanului!

ASIA

Pantea, hai, dă-mi mîna. Să urmăm
Aceste glasuri, cît se mai aud.

SCENA II

O pădure presărată cu stînci pline de peşteri. *Asia* şi *Pantea* intră în pădure. Doi fauni tineri stau pe o stîncă şi ascultă.

ÎNTÎIUL SEMICOR AL DUHURILOR

Cărarea tainică, pe unde
Trecu perechea asta, prin
Păduri de cedru, brad şi pin —
De-albastrul cerului se-ascunde.
Nici soarele, nici luna, nici
Săgeata ploilor, nici vîntul
Nu pot pătrunde pîn-aici —
De des ce-i acoperămîntul.
Ci, poate, doar vreun nouraş
De rouă, îndemnat de boare,
Croindu-şi gingaşul făgaş
Printre copacii suri, golaşi,
Presară mici mărgăritare
În palidele flori de laur.
Vreo anemonă se-nfiripă
Dar moare, mută, într-o clipă,

Sau, poate, doar vreo stea de aur —
Din roiul celor ce colindă
Prin noapte, a zărit sub ea
Vreo bortă mare cît o stea.
De veste cerul pîn-să prindă,
Și-a picurat a ei văpaie,
În stropi de aur, ce nicicînd
N-au să se strîngă în vreo ploaie,
Adînca beznă luminînd.
E noapte peste tot. Iar jos,
Pămîntu-ncins de mușchiul gros.

AL DOILEA SEMICOR

Acolo -n largile amieze
Privighetorile sînt treze.
Cînd una dintre ele, frîntă
De prea mult chin sau fericire
Se prăpădește de iubire
La pieptul dragului ei mire, —
Pe-o floare, alta stă la pîndă
Spre-a prinde zvonul tînguios
Al celei ce, și-n moarte, cîntă.
Apoi dă aripi melodiei
Și-aceasta zboară, pînă cînd
Vin noi aleanuri s-o sfîșie,
Iar codrul tace, în curînd.
Cînd se aude-un fîlfîit
E ca un flaut ce răsună
Pe malul unui lac, sub lună —
Încît rămîi înmărmurit
Și dureros de fericit.

SEMICORUL I

Acolo dănțuie, vrăjite,
Vîrtejuri de ecouri, care —
Prin groază sau prin încîntare —
Trag sufletele pe-o cărare
De taină: sînt călăuzite
De a lui Demogòrgon lege.
La fel, plutesc spre ocean
Corăbiile mari, pribege
Pe rîuri de zăpezi sporite.
Întîi, un zvon aerian
Atrage, blînd, luarea-aminte
Celor ce dorm sau stau la sfat,
Trezind alese simțăminte
În sufletul lor tulburat.
Cei ce-au văzut, spun că un vînt
Înaripat, din urmă-i mînă,
Țîșnind de-a-dreptul din pămînt, —
Deși pe-aripi, cred ei — stăpînă
Li-e inima, dorința lor:
Ei astfel drumul și-l urmează,
Pîn-ce vîrtejul clar, sonor
Deodată se îndepărtează,
Iar valurile-i de furtună
Spre muntele fatal se-adună,
Cum crește norul lîngă nor,
În aerul ascultător.

ÎNTÎIUL FAUN

Îți poți închipui unde trăiesc
Aceste duhuri ce stîrnesc prin codru
O muzică atîta de suavă?

Cutreerăm prin peșteri și cotloane
Dar n-am dat ochi cu ele niciodată
Deși le-am auzit adeseori.
Pe unde se ascund?

AL DOILEA FAUN

E greu de spus:
I-am auzit pe cei ce se pricep
La duhuri, povestind că ele-și au
Sălașul în bășicile pe care
Le suge vraja soarelui, cu sete,
Din palidele flori ce cresc pe fundul
Mîlos al unor limpezi bălți și iazuri:
În ele cuibărite, — aceste duhuri
Trec prin văzduhul verde-auriu
Aprins de-amiază-n desele frunzișuri.
Bășicile se sparg; în clipa ceea,
Cînd aerul de foc ce-l respirau
În domurile lor, se răspîndește
Ca meteorii, — duhurile zboară
Cu arìpile-arzînde, să se-ascundă
Sub apele pămîntului, din nou.

ÎNTÎIUL FAUN

Dar sînt și duhuri ce trăiesc altminteri
Decît acestea: sub garoafe roșii,
În clopoțeii florilor de cîmp,
În sînul toporașilor, în dulcea
Mireasmă-a toporașilor ce mor,
Sau în lumina stropilor de rouă?

AL DOILEA FAUN

Da, și în multe, multe alte feluri,
Dar de vom sta de vorbă, ne va prinde
Amiaza, iar Silen își va găsi
Nemulse caprele și nu va vrea
Să cînte-acèle cîntece-nțelepte
Despre iubire, despre Dumnezeu,
Despre ursită, despre vechiul haos,
Despre Titanul care-i azi în lanțuri,
Dar care fi-va slobozit cîndva
Și care va-nfrăți întreg pămîntul:
Plăcute ne sînt cîntecele-acestea,
Cu care ne-alungăm singurătatea.
Sub vraja lor, privighetoarea tace.

SCENA III

Pe o culme stîncoasă, printre munți. *Asia* și *Pantea.*

PANTEA

Aici ne-aduce glasul — în crăiia
Lui Demogòrgon, la temuta-i poartă,
De unde, ca din hăul fără fund
Al unui crater care scuipă foc,
Țîșnește-n aer aburul profetic
Pe care-l sorb acei ce-n tinerețe
Cutreeră stingheri: ei îl numesc
Virtute, Adevăr, Iubire, Geniu
Sau Bucurie, — acest vin al vieții,
Amețitor, a cărui drojdie-o beau

Pîn-se îmbată bine și înalță —
Asemenea menadelor — un strigăt
Ce umblă ca o molimă prin lume.

ASIA

Tron vrednic de-o asemenea putere!
Pămîntule, ce minunat ești tu!
Iar de-ai fi numai umbra unui spirit
Și mai sublim — deși i-e pîngărită
Creația de-a răului pecete
Și-i nedesăvîrșit în frumusețe —
Tot aș cădea-n genunchi în fața lui
Și-n fața ta, să mă închin. Vrăjită
Mi-e inima și-acuma: O, minune!
Privește, soră, mintea cît ți-e trează
Și cît de abur nu-i întunecată:
Vezi, colo jos, o-ntindere de ceață?
E ca un lac cu unde azurii
Care se sparg cu licăr de argint
Sub cerul dimineții, într-o vale
A Indiei. Te uită cum, sub vînturi,
Aceste unde se tălăzuiesc
Și piscul într-o insulă ni-l schimbă —
O insulă încinsă de păduri,
De peșteri luminate de izvoare,
De pajiști amurgite și de neguri
Ce rătăcesc, de vînturi fermecate.
Iar sus, departe, depe-acele piscuri
Care împung a cerurilor boltă,
Din ăcele de gheață ce scînteie
Ca soarele, zbucnește aurora —
Așa cum se împrăștie — oceanul

În stropi de spumă, albi, strălucitori,
Izbindu-se de-o insulă-n Atlantic.
Cu ziduri-nalte e încinsă Valea,
Iar vîntul mut își satură auzul
Cu urletul cascadelor ascunse
În rîpile săpate de dezgheț —
Un urlet groaznic, vast ca și tăcerea.
Ascultă avalanșele trezite
De soare! Trupul marilor zăpezi,
De trei ori ciuruit de vijelie,
S-a strîns acolo, fulg cu fulg, așa cum
În mințile care sfidează cerul
Se strînge gînd cu gînd, pîn-se desprinde
Un mare adevăr, iar împrejuru-i
Noroadele răsună, zguduite
Din temelii — la fel ca munții-acum.

PANTEA

Te uită cum a negurilor mare
Se sparge-n spumă roșie, sub noi!
Și crește, tot mai mult, ca oceanul
Sub vraja lunii,-n jurul unor oameni
Flămînzi, naufragiați pe vreun ostrov

ASIA

Se spulberă-ale norului crîmpeie,
Iar vîntul ce le mînă-mi despletește
Și mie părul. Valurile lui
Le simt pe ochi; mi-e ametită mintea.
Nu vezi, prin ceață, niște arătări?

PANTEA

Un chip surîzător ne face semn:
În pletele-i de aur arde parcă
Un foc de-azur! Mai văd un chip, și-un altul!
Ascultă-le! Încep să ne vorbească!

CÎNTECUL DUHURILOR

Spre abis, spre abis,
Să cobori ți-e dat!
Printre umbre de vis,
Prin lupta purtată în ceață
Între moarte și viață:
Prin stavili, prin vălul tras peste
Tot ce pare și este, —
Pînă la tronul cel mai depărtat —
Să cobori ți-e dat!
Spre abis, după glas
Să cobori ți-e dat!
Cum ogarul e-atras
De ciută, gîngania — de faclă,
Deznădejdea — de raclă,
Jalea — de dragoste, vîntul — de brazi,
Ziua de mîine — de Azi,
Cum duhul pietrei — de oțel i-urmat —
Să cobori ți-e dat!
Printr-un hău cenușiu
Să cobori ți-e dat!
Unde totu-i pustiu,
Unde luna și stelele nu-s, —
Nici lumină de sus
Nu cade pe-a grotelor stîncă,
Nici beznă adîncă.

Acolo numai Unul e-mpărat, —
Să cobori ți-e dat!
Spre afunde genuni
Să cobori ți-e dat!
Ca un foc sub tăciuni,
Ca un fulger în slăvi adormit,
Sau ca diamantul menit
Să scapere-n pîntecul minei, —
Doar pentru tine
Un farmec negrăit a fost păstrat,
Să cobori ți-e dat!
Te-am legat, te-om purta!
Să cobori ți-e dat!
Cu tovarășa ta.
Tu nu-i sta-mpotrivă ispitei.
Putere-i și-n duhul blîndeții:
Eternul, prin poarta vieții
Da-va drumul Ursitei —
Acestui șarpe ce s-a aciuat
Sub tronu-i curat.

SCENA IV

Peștera lui Demogorgon. *Asia* și *Pantea*

PANTEA

Ce arătare șade pe-acel tron
De abanos, — c-un văl înfășurată?

ASIA

Căzut-a vălul.

PANTEA

Văd o mare umbră
Cum umple tronul, iar în jurul ei
Țîșnesc ca din a soarelui văpaie,
Întunecate raze. Nevăzută,
E fără chip, și totuși simt: e-un duh.

DEMOGÒRGON

Întreabă-mă ce vrei să știi anume.

ASIA

Dar ce poți spune?

DEMOGÒRGON

Orice-ai întreba.

ASIA

Cine-a creat această lume?

DEMOGÒRGON

Domnul.

ASIA

Cine-a creat tot ce-i cuprins într-însa? —
Gînd, patimă, voință, rațiune,
Închipuire?

DEMOGÒRGON

Cel atotputernic.

ASIA

Dar simțul care (deșteptat arar
De vînturile primăverii, sau

De amintirea unui glas iubit
Din tinerețe) ne înecă ochii
În lacrimi care-nturnecă privirea
Senină-a florilor, — și, cînd dispare,
Preface-acest pămînt într-un pustiu?

DEMOGÒRGON

Tot Domnul, cel îndurător.

ASIA

Dar cine
A zămislit sminteala, remușcarea,
Omorul, groaza, — care, în uriașa
Înlănțuire-a lucrurilor, sînt
Verigi ce-apasă-asupra fiecărui gînd
Al omului, încît acesta merge
Spre moarte, poticnindu-se mereu?
Cine-a creat nădejdea înșelată,
Iubirea care-n ură se preface,
Și-acel dispreț de sine, mai amar
Ca sîngele? Cine-a creat durerea
Al cărei geamăt se aude zilnic?
Dar Iadul și ucigătoarea spaimă
De chinurile Iadului?

DEMOGÒRGON

El, Domnul.

ASIA

Rostește al său nume, căci o lume
Ce suferă, așteaptă-atîta doar —
Ca blèstemele ei să îl doboare.

DEMOGÔRGON

E Domnul.

ASIA

Simt, o știu, dar cine-i El?

DEMOGÔRGON

E Domnul.

ASIA

Cine-i Domn? La început
Au fost Pământul, Cerul și Lumina,
Și Dragostea; pe urmă-a fost Saturn,
De pe al cărui tron căzut-a Timpul —
Pizmașă umbră. Sub domnia lui,
La început, odraslele Naturii
S-au bucurat de fericirea calmă
A florilor și-a frunzelor ('nainte
Să le pălească soarele sau vîntul, —)
Și-a viermilor bicisnici. Însă el,
De dreptul lor din naștere n-a vrut
Să țină seamă: nu le-a dat știința,
Puterea și priceperea de-a-nfrînge
Stihiile, — gîndirea ce străpunge
Ca raza de lumină universul, —
De sine stăpînirea și Iubirea —
Deși tînjeau de dorul lor. Atunci
Lui Jupiter îi dete Prometeu
Înțelepciunea — care e putere —
Precum și-o lege — una doar — anume:
„Să fie liber omul" — și-i lăsă
Împărăția cerului-ntreagă.

A nu cunoaște dragostea, credința,
Nici legea, — a trăi fără prieteni
Și-a fi atotputernic — iată ce
Înseamnă a domni. Iar Jupiter
Domnì: asupra spiței omenești
Se abătură foametea, corvoada,
Dihonia, boala, plăgile și-o moarte
Cumplită, neștiută mai-nainte;
Veniră anotimpurile, care —
C-un bici de foc sau ger, — își fugăreau
Spre munți, în peșteri, palidele triburi.
În inimile lor pustii, apoi,
El împlîntă sălbatice dorințe,
Neliniști și iluzii vane: ele
Se războiră una cu cealaltă
Și pustiiră însăși vatra lor.
Dar Prometeu văzu, și deșteptă
Nădejdile ce dorm în amarantă
Și-n celelalte flori elizeene,
Ca să ascundă hîda umbră-a morții
Sub aripile lor multicolore.
Trimise-apoi Iubirea, ca să lege
Aracii fragezi ai bogatei vițe
Din care-n veci s-o scoate vinul vieții:
A oamenilor inimă. De-asemeni
El îmblînzi și focul, iar acesta
Ca o jivină începu să joace,
Supusă, sub a omului privire.
Domesticì apoi, prin cazne, fierul
Și aurul — ce-s semne-ale puterii
Și sclave totodată; cuceri
Otrăvurile, pietrele de preț

Și toate ciudățeniile firii,
Ascunse-n stînca munților și-n valuri.
Dădu, pe urmă, oamenilor graiul
Iar graiul făuri gîndirea, care-i
Măsura Universului. Știința
Izbi în tronuri — pe pămînt și-n cer, —
Le zdruncină, dar ele nu căzură.
Armoniosul cuget, în cîntări
Profetice se revărsă, năvalnic,
Iar sufletul, de muzică-nălțat,
Porni să zboare, fără griji lumești,
Asemeni unui zeu, pe unda clară
A cîntecului. Mîinile-omenești
Maimuțăriră forma omenească,
Apoi o întrecură, plămădindu-i
Un chip mai minunat decît al ei, —
Dînd marmorei dumnezeești contururi.
Iar mamele, privindu-le, băură
Iubirea — cea pe care-o văd bărbații
Răsfrîntă-n spița lor — și pier apoi.
Tot el dezvălui puterea — ascunsă
În ierburi și-n izvoare — și-atunci Boala
Bău și adormi, iar Moartea însăși
Se prefăcu în somn. El arătă
Ascunsul crug al stelelor, de-asemeni
Dezvălui cum soarele își schimbă
Bîrlogul, și cum luna, printr-o vrajă
De taină, se preface — cînd privirea
Nu-i lunecă pe marea sublunară.
El învăță pe oameni să conducă
(Așa cum viața cîrmuiește trupul)
Caleștile de vînt înaripate

Ale-Oceanului: în felu-acesta
Se cunoscură Celții cu Indienii.
Se înălțară-atunci cetăți, iar vîntul
Trecu printre coloanele lor albe,
Care lăsau să se-ntrevadă bolta,
Albastra mare, fumuriii munți.
Pentru aceste ușurări aduse
Ursitei omenești de Prometeu,
El fu de-o stîncă țintuit — și-n chinuri
Se ofilește-acum. Dar cine oare
Abate-asupra oamenilor Răul —
Necruțătoarea boală ce-i preschimbă-n
Epave ale propriei lor vreri,
În niște surghiuniți demni de dispreţul
Pămîntului, — deși ca niște zei,
Privindu-și Fapta, văd că-i minunată?
Nu Jupiter: cînd crunta lui privire
Făcea să se cutremure-ntreg cerul,
El totuși tremura ca un biet sclav
În fața inamicului său, care
Îl blestema, deși legat în lanțuri.
Cine-i stăpînul lui? E-un sclav, la rîndu-i?

DEMOGÒRGON

E sclav oricine Răul îl slujește.
Tu știi de-i Jupiter un sclav sau nu.

ASIA

Dar cine-i „Domnul"? Despre cine-i vorba?

DEMOGÒRGON

Vorbit-am ca și tine: Jupiter
E suveran asupra-ntregii vieți.

ASIA

Dar cine e al sclavului stăpîn?

DEMOGÒRGON

O, dacă-abisul taina și-ar scuipa-o!
Dar n-are glas, iar adevăru-adînc
E fără grai. Și-apoi, la ce-ar sluji
Să fii poftită să privești această
Rostogolire-a lumilor? Să-ncepi
A pomeni de Timp, de Întîmplare,
De Soartă, de Schimbare? La ce bun?
Acestor lucruri, toate li-s supuse,
Afară de Iubirea fără moarte.

ASIA

Același lucru inima mi-a spus.
Și cată orice inimă să-și fie
Oracol pentru astfel de-adevăruri.
Mai am o întrebare — să-mi răspunzi
Cum mi-ar răspunde sufletul, de-ar ști
Ce vreau să-ntreb: Eu simt că Prometeu
Va răsări, ca soarele, cîndva
Deasupra unei lumi senine. Cînd
Veni-va ora ceea hărăzită?

DEMOGÒRGON

Privește!

ASIA

Crapă stîncile! prin noaptea
Împurpurată, văd calești purtate
De armăsari cu aripi irizate,

Care frămîntă sub copite vîntul:
În fiecare stă un vizitiu
Sălbatic, care mînă armăsarii:
Îi văd pe unii cum se uită-n urmă
De parcă demoni i-ar goni din spate —
Dar nu sînt decît stelele. Pe alții
Îi văd, cu ochii-arzînd, cum se apleacă
Și sorb cu sete vîntul ce-l stîrnește
Iuțeala lor, — de parcă-n clipa asta
Ar fi ajuns din urmă Idealul.
Ca o cometă-i părul lor — și toți
Se-avîntă înainte.

DEMOGÒRGON

E alaiul
Fără sfîrșit, al veșnicelor ore,
Iar una dintre ele te așteaptă.

ASIA

Un duh îngrozitor la-nfățișare
Pe marginea prăpastiei caleașca
Sinistră și-a oprit. Au cine ești,
Crunt vizitiu, cu ceilalți nepereche?
Vorbește! Încotro vrei să mă duci?

DUHUL

Sînt umbra unei soarte mai cumplite
Decît înfățișarea mea: vezi steaua
Aceea? — pîn-să-apună, am să-nvălui
În bezna unei nopți eterne tronul
Rămas fără monarh, al Cerului.

ASIA

Ce vrei să spui?

PANTEA

Îngrozitoarea umbră
Se-nalță de pe tronul ei, la fel
Ca fumul din orașele zobite
De un cutremur. Uită-te! se urcă
În caru-acela; armăsarii zboară,
Înspăimîntați. E și mai neagră noaptea,
Cînd trece printre stele umbra lui.

ASIA

Mi se răspunde, astfel! ce ciudat!

PANTEA

Te uită, lîngă hău-adînc e-o altă
Caleașcă: o cochìlie de fildeș
În care-un foc cărămiziu se zbate —
Ca într-o ramă gingaș meșterită.
O mînă-un tînăr duh, ai cărui ochi
De porumbel, închipuie Speranța.
Surîsu-i blînd te-atrage, cum lumina
Atrage, noaptea, gîzele spre ea.

DUHUL

Cu fulgere caii-mi hrănesc,
Cu volburi i-adăp. Cînd răsare
Roșia zi, îi privesc
Scăldîndu-se-n raza de soare.
Cu cît fug mai iute, cu-atît se-ntăresc.
Fiică-a Oceanului, urcă alături de mine!
Mi-e dor; noaptea-n urma lor a rămas.

Mi-e teamă: întrec și furtuna.
Pîn' să se spulbere norul strîns pe Atlas,
Ocolim pămîntul și luna.
Abia la amiază vom face popas.
Fiică-a Oceanului, urcă alături de mine!

SCENA V

Caleașca se oprește în mijlocul unui nor pe culmea unui munte acoperit de zăpezi.

Asia, Pantea și *Duhul orei*

DUHUL

La capătul nopții e locul
De-odihnă al cailor mei.
Dar azi fug mai iute ca focul:
Le dă ghes Pămîntul, — iar ei,
De zbor îmbătați, parcă-s zmei.

ASIA

Le sufli-n nări, dar răsuflarea mea
I-ar face și mai iuți.

DUHUL

Cu neputință.

PANTEA

O, duhule, oprește-te și spune
De unde-i raza care umple norul
Acela? — Soarele n-a răsărit...

DUHUL

Pîn-la amiază nici n-o să răsară:
Apollo-i ţintuit în cer de-o vrajă.
Lumina care umple noru-acela —
Cum trandafirii umplu o fîntînă
Cu-a lor culoare, cînd se oglindesc, —
Purcede de la sora ta divină.

PANTEA

Da, simt...

ASIA

Dar, soră, ce ai? Ai pălit.

PANTEA

Cum te-ai schimbat! Te simt, dar nu te văd —
Abia cutez să te privesc. Cu greu
Îndur lumina frumuseţii tale.
Văzîndu-te astfel dezvăluită,
Stihiile se primenesc şi ele.
Spun, ci-că, Nereidele că-n ziua
Cînd te-ai născut din unda străvezie
Şi cînd într-o cochìlie-ai plutit
Pe cristalina lespede a mării
Trecînd printre ostroavele Egeii
Şi lîngă ţărmi ce numele ţi-l poartă, —
Atunci, Iubirea a ţîşnit din tine —
Ca focul soarelui, ce umple lumea —
Şi-a luminat pămîntul, oceanul,
Tăriile şi peşterile-afunde
Şi tot ce vieţuieşte-n sînul lor
Pînă ce chinul azvîrli o umbră

Asupra sufletului ce-o născuse. —
Așa ești azi. Și nu doar eu, — cea care
A fost de tine-aleasă drept tovarăș,
Drept soră, — ci întreaga lume tinde
Să-ți fie dragă. Nu auzi în aer
Cuvintele de dragoste, rostite
De tot ce-i viu? Nu simți că însuși vîntul
E-ndrăgostit de tine? O, ascultă!

(Muricâ)

ASIA

Ți-s vorbele mai dulci ca orice sunet
Afară de-ale celui, ale cărui
Ecouri sînt; e dulce-orice iubire
Ce-o dai sau o întorci, — e ca lumin.
De simplă; glasul ei în veci răsună,
Neobosit. Ca aerul, ca bolta
Atotcuprinzătoare, ea-l preschimbă
Pe vierme în al zeilor egal.
Cei ce-o respiră-s fericiți, ca mine.
Dar cei ce-o simt, sînt și mai fericiți —
Căci au trecut prin multe suferințe —
Voi fi la fel și eu, curînd.

PANTEA

Ascultă!

UN GLAS CÎNTÎND ÎN VĂZDUH

Cu-ale tale buze, viață,
Răsuflarea o aprinzi.
Caldul tău surîs dezgheață
Aerul. Ți-s ochii-oglinzi:

Cine-n ele se privește,
Drumul nu și-l mai găsește.
Fiică a luminii! Arde
Trupul tău, sub strai ascuns,
Cum e norul ce desparte
Zorile, de raze-mpuns.
Aura aceasta sfîntă,
Pe-unde treci, te învește.
Mîndre-s altele. La tine
Nu se uită nimeni, dar
Ai un glas care te ține
La al visului hotar.
Toți te simt, chip nevăzut —
Cum te simt și eu, pierdut!
Torță-a-ntregului pămînt!
Tu dai umbrei strălucire.
Zboară pe aripi de vînt
Cei ce-i dărui cu iubire, —
Pînă cad, asemeni mie,
Amețiți de bucurie!

ASIA

Mi-e sufletu-o corabie vrăjită,
Plutind precum o lebădă-adormită
Pe undele-argintii ale cîntării;
La cîrmă, al tău suflet priveghează
Asemeni unui înger — și vibrează
În juru-i toate vînturile zării.
Corabia plutește parcă-n veci
Pe rîu, pe-ntortochiatele-i poteci,
Printre păduri, printre genuni —
Un rai pentru sălbătăciuni.

Şi, tot plutind ca-n vis, ajung deodată
Pe-o mare-adîncă şi învolburată —
E marea armoniei, minunată:
Iar al tău spirit se înalţă-n zbor
Spre-al muzicii tărîm încîntător,
Pe aripile vînturilor line.
Plutim tot mai departe, fermecate,
Doar de simţirea muzicii purtate,
Fără o stea privirea să ne-anine.
Corabia dorinţei mele-i dusă
De tine, cea mai mîndră călăuză,
Spre Elizeu, tărîmul fericit,
Unde nicicînd vreun muritor nu a răzbit,
Unde respiri Iubirea; ea e-n vînt
Şi-n apă, logodind acest pămînt
Cu largul bolţii acoperămînt.
De ale Bătrîneţii reci caverne
Trecînd, în faţa noastră se aşterne
A Tinereţii mare-amăgitoare.
Lăsăm în urmă marea Bărbăţiei
Şi golful limpede-al Copilăriei, —
Prin Naştere şi Moarte, spre o zare
Divină mergem — rai de bolţi umbroase,
Iluminat de flori sfioase,
Ca o grădină cu alei de valuri
Ce şerpuiesc printre-nverzite maluri,
Pe care vieţuiesc făpturi dumnezeeşti
Prea luminoase ca să le priveşti —
Şi care merg pe val, cîntînd! La fel cu ele eşti...

ACTUL III

SCENA I

În cer. *Jupiter* stă pe tronul lui, înconjurat de *Thetis* și de celelalte zeități.

JUPITER

Voi, zeități cerești, care-mpărțiți
Cu cel pe care îl slujiți, puterea
Și fala lui, — vă bucurați, căci sînt
Atotputernic de acì-nainte!
Supus-am lumea toată; numai omul
Mai are-un suflet, ca un foc nestins
În care ard — spre cer — mustrări cumplite,
Și îndoieli, și bocete, și rugi
Rostite-n silă. Sufletul acesta
Aţîţă o răscoală ce-ar putea
Să surpe vechea noastră-mpărăție,
Deși-i clădită pe un crez străvechi

Și pe o spaimă care e de-o vîrstă
Cu Iadul. În zadar cad în văzduh
Blestèmele-mi, ca fulgii de zăpadă
Pe-o culme stearpă, goală, — țintuindu-l:
Chiar dacă, de mînia mea împins,
Se cațără pe ale vieții stînci
Și sîngeră, împuns de ghimpii gheții, —
Își domină mereu nenorocirea,
Cutezător și dîrz. Dar va cădea,
Curînd! Am zămislit chiar adineaori
Odrasla care va-ngrozi pămîntul;
E-o stranie minune, care-așteaptă
Doar ceasul hărăzit ca să aducă
— Chiar de la al lui Demogòrgon tron —
Grozava forță-a veșnicului trup
Care-mbrăcase duhu-i nevăzut, —
Atît așteaptă pentru-a coborî
Și a călca scînteia în picioare.
Ne toarnă, Ganimed, cerescul vin
Dedalicele cupe să ne umple,
Ca focul. Armonii triumfătoare,
Vă ridicați din plaiul înflorit
Al cerului, ca roua pămîntească
Sub stelele amurgului. Beți, zei!
Prin vine să vă curgă bucuria
Pe care-o dă nectarul, pînă-n clipa
Cînd va țîșni-ntr-un glas hohotitor
Ca vînturile mari, elizeene.
Tu, Thetis, urcă — alături-ea de mine, —
Invăluită-n razele dorinței

Ce ne unește-n veci, — icoană mîndră
A veșniciei! Chiar cînd îmi strigai:
„O, cruță-mă, puternic Dumnezeu!
Mă covîrșește forța ta de foc,
Întreaga mea ființă se topește
Asemeni celui prefăcut în rouă
De mușcătura șarpelui Numidiei", —
Da, chiar atunci cînd îmi strigai acestea,
Se zămislea din spiritele noastre
Un spirit mai puternic decît ele —
Și care-acum plutește printre noi,
Neîntrupat și încă nevăzut
Dar care își așteaptă întruparea:
Aceasta îi sosește, de la tronul
Lui Demogòrgon, (nu auzi cum tună,
Cum taie vîntul, roțile-i de foc?)
Victorie! O, lume, nu simți cum
Olimpul se cutremură de tunet?

(Sosește CALEAȘCA ORELOR, din care coboară Demogórgon și pășește spre tronul lui Jupiter)

Cumplită arătare, cine ești?

DEMOGÒRGON

Sînt Veșnicia. Nu-ntreba de-alt nume:
Te-ar îngrozi. Urmează-mă-n abis.
Eu sînt odrasla ta, cum tu ai fost
Odrasla lui Saturn. Sînt mai puternic
Ca tine: locui-vom împreună
În întuneric, de acì-nainte.
Cu fulgerele tale nu mă sperii.
Nu va mai fi tiran în cer, degeaba!

Dar dacă vrei, încearcă, desfășoară-ți
Puterea: unui vierme îi e scris
Ca pînă moare să se zvîrcolească.

JUPITER

Odraslă hîdă, am să te arunc
Sub temnițele-adînci, titaniene!
Mai zăbovești?
Ah, milă, îndurare!
Dă-mi un răgaz, aibi milă! Dac-ai vrea
Să-ngădui ca judecător să-mi fie
Dușmanul meu, pe care răzbunarea-mi
L-a țintuit de-o stîncă-n Caucaz,
El nu m-ar osîndi la fel ca tine!
Nu-i el monarhul lumii — drept, și bun,
Și ne-nfricat? Atunci, tu cine ești?
Nici o scăpare nu-i!
Cu mine-odată
Te năruie și tu! Ne-om cufunda
În valurile-adînci ale pierzaniei —
Cum vulturul și șarpele, sleiți
De-o luptă grea, se prăbușesc în mare.
Infernul să-și dezlănțuie-oceanul
De flăcări, înecînd în hăul lui
Această lume jalnică, o dată
Cu tine-nvingătorul — și cu mine —
Învinsul, și cu tronul pentru care
Ne-am războit. Vai! Nu mă mai ascultă
Stihiile! Și mă cufund în hău,
Pe veci! Și, ca un nor deasupra mea,
Dușmanul îmi întunecă această
Cădere, cu triumful lui. Vai mie!

SCENA II

La gura unui fluviu, pe insula Atlantida. Se zăreşte *Oceanul*, proptindu-se de ţărm. Alături de el, *Apollo*.

OCEANUL

Sub a învingătorului mînie,
S-a prăbuşit, spui?

APOLLO

Da, cînd s-a sfîrşit
Grozava luptă care-ntunecase
Planeta ce-o conduc, şi zdruncinase
Chiar stelele, — privirea lui de spaimă
Aprins-a cerul cu lumini de sînge,
Biruitoarea beznă sfîşiind-o:
Ca ultima străfulgerare-a zilei
Ce moare, mistuindu-se pe marea
Brăzdată de furtună, printre nouri.

OCEANUL

S-a cufundat în beznă, în genune?

APOLLO

Ca vulturul tîrît de-un nour spart
De-un pisc al Caucazului: arìpa-i,
De tunet ameţită, se încurcă
Într-un vîrtej, iar ochii lui deprinşi
Cu soarele, de fulger sînt orbiţi
În timp ce trupul, aprig i se zbate
Sub grindini. Pînă-la urmă se prăvale,
Iar gheaţa din văzduh îl strînge-n chingi.

OCEANUL

De-aci-nainte cîmpurile mării, —
Oglindă-a bolții, — peste care-s domn,
Se vor umfla sub vînt asemeni holdei,
Nepîngărite, neînsîngerate.
Curenții mei uda-vor continente
Ticsite de noroade, și ostroave
Mănoase. De pe tronuri cristaline,
Proteu și jilavele sale nimfe
Zări-vor umbra mîndrelor corăbii —
Cum muritorii văd a lunii luntre,
Ticsită de lumină, lunecînd
Pe mările amurgului, cu-o stea —
Panaș al timonierului ei orb.
Nu va mai fi-nsemnată calea lor
Cu vaiete, cu sînge, cu durere,
Cu glasuri de stăpîni și robi bicisnici,
Ci cu lumina florilor răsfrînte
De ape, cu miresme plutitoare,
Cu glasuri blînde, libere, suave,
Cu muzica de duhuri îndrăgită.

APOLLO

Și nu voi mai vedea acele fapte
Ce-aruncă-asupra minții mele umbra
Mîhnirii, cum întunecă eclipsa
Strălucitorul glob pe care-l mîn.
Dar mi se pare că aud lăuta
De-argint, ușoară-a tînărului duh
Ce șade pe luceafărul de zi.

OCEANUL

E vremea să te duci. Fugarii tăi
Vor face, seara, un popas. Adio,
Deci, pîn-atunci. Mă cheamă-adîncul mării
Ca să-l hrănesc cu pacea azurie
Pe care-o țin în urne de smaragd —
Deapururi pline — lîngă tronul meu.
Privește Nereidele ascunse
Sub valul verde; trupurile lor
Unduitoare-s de curenți purtate,
Iar brațele lor albe se înalță
Deasupra mătăsoaselor cosițe
Legate cu ghirlănzi de flori marine; —
Spre sora lor puternică se-ndreaptă,
Vrînd să-i împărtășească bucuria.

(Se aude freamătul talazurilor.)

E marea, pururi lacomă de pace.
Taci, căpcăune, — vin îndat'.

APOLLO

Adio.

SCENA III

În Caucaz. *Prometeu, Hercule, Ione, Pămîntul-Mumă, Duhuri; Asia* și *Pantea* în caleașcă alături de *Duhul Orelor. Hercule* îl dezleagă pe *Prometeu*, care coboară.

HERCULE

O, spirit fără seamăn, iată, Forța
Slujește-nțelepciunii, bărbăției,
Iubirii răbdătoare-n veac, și ție —
Întruchiparea lor.

Aceste vorbe-s
Mai dulci ca libertatea mult dorită
Și așteptată. Asie, lumină
A vieții, umbră-a unei frumuseți
Ce nu se vede! Nimfe, voi, surori
Care-ați făcut din anii mei de chin
O amintire scumpă, prin iubirea
Și grija voastră! De acl-nainte
Vom fi nedespărțiți. Știu pe aproape
O peșteră poditǎ cu smaragd
Și năpădită de liane lungi,
Înmiresmate, ale căror flori
Nu lasă să pătrundă nici o rază.
În mijloc e un șipot săltăreț,
Cu glas care deșteaptă, — iar de boltă
Atîrnă ale muntelui reci lacrimi —
De-argint, de diamant sau de zăpadă, —
Din care plouă-o tulbure lumină.
Auzi acolo-al păsărilor cîntec,
Și foșnetul copacilor sub vînt,
Și zumzetul albinelor. În jur
Sînt lavițe de mușchi, iară pereții
Sînt îmbrăcați în ierburi mătăsoase.
Va fi a noastră-această casă simplă.
Vom sta în ea de vorbă despre Vreme,
Despre Schimbare, — neschimbați fiind
Noi înșine, în fluxul și-n refluxul
Acestei lumi. — Căci cine-l poate, oare,
Feri pe om de schimbătoarea-i soartă?
Cînd vei ofta, eu voi surîde, Asie!
Cînd Ione va cînta al mării cîntec

Iar eu voi plînge, tu-mi vei alunga
Cu un surîs aceste lacrimi dulci.
Vom împleti cununi din flori, din muguri,
Din scînteierea tainicului șipot;
Vom face stranii potriveli din lucruri,
La fel ca pruncii omului, în scurta
Lor nevinovăție. De asemeni,
Vom scormoni în cugetele noastre,
Dînd la iveală, prin priviri și vorbe,
Ascunse gînduri — unul mai frumos
Decît cellalt. Și, ca niște lăute
Sub dezmierdarea vîntului, vom țese
Divine armonii, deapururi noi,
Și fără disonanțe. Către noi,
Pe vînturi vor veni de pretutindeni,
— Asemenea albinelor ce zboară
Din florile aerienei Enna
Spre insula lor dragă din Himera* —
Ecourile lumii omenești,
Grăindu-ne despre-a iubirii șoaptă,
Despre durerea tînguioasă-a Milei
Cu ochi de porumbel, — despre-ncîntarea
Divinei muzici, — care e ea însăși
Al inimii ecou, — și despre tot
Ce face viața omului — azi slobod —
Mai bună, mai frumoasă. Găzdui-vom
Încîntătoare chipuri — la-nceput
Ceţoase, dar mai limpezi, pe măsură
Ce spiritul, ieșind strălucitor
Din calda-mbrățișare-a Frumuseții

---

* Enna, oraș din vechea Sicilie, așezat lîngă rîul Himera (N. Tr.)

(Obîrşie a formelor divine
A căror umbră sînt aceste chipuri)
Aruncă-asupra lor lumina vieții:
Ne vor fi oaspeți fiii fără moarte
Ai inspiratei Poezii, Picturii,
Sculpturii — și ai artelor de mîine, —
— Pribege glasuri, umbre călătoare
A tot ce fi-va omul, soli destoinici
Ai dragostei ce-l va lega de noi
Mai trainic decît orișice credință; —
Iuți sunete și chipuri — mai frumoase
Și mai suave, pe măsură ce
Va fi mai înțelept și darnic omul,
Și pe măsură ce, ca niște văluri,
Cădea-vor Răul și Greșala. — Da,
Așa-i de mare-a peșterii putere.

(Întorcîndu-se spre Duhul Orelor.)

Iar ție, duh, o treabă-ți mai rămîne.
Dă-i, Ione — acea cochilie, pe care
Orfeu i-a dat-o Asiei, ca dar
De nuntă, și în care a suflat
Un glas adînc, menit să se-mplinească.
Știu c-ai ascuns-o-n iarba de sub stîncă.

IONE

O, cea mai mult dorită oră, soră
Printre surori cea mai frumoasă, — iată
Cochìlia vrăjită. Vezi lumina
Albastră-argintie, ce-o îmbracă?
Nu simți că înlăuntru doarme-un cîntec?

DUHUL

Da, pare cea mai mîndră dintre scoici:
Ciudat, și dulce-i glasul ei, desigur.

PROMETEU

Te du, purtat de cai înaripați,
Deasupra omenești lor orașe, —
Mai sprinten ca a soarelui lumină.
Cînd carul tău va despica văzduhul,
Să sufli-n acea scoică, slobozind
Puternica ei muzică: va fi
Un tunet cu ecourile limpezi.
Te-ntoarce-apoi: vei locui în preajma
Acelei peșteri tainice. Iar tu,
Pămîntule, tu, muma mea!...

PĂMÎNTUL-MUMĂ

Aud,
Și buzele îți simt, — fiorul lor
Prin nervii mei de marmoră coboară
Pînă-n adîncul beznelor din mine.
Simt viață, bucurie, simt căldura
Nemuritoarei tinereți, trecînd
Prin trupul meu bătrîn, uscat și rece.
De-aci-nainte pruncii fără număr
Ce-i țin în brațe: plante, tîrîtoare,
Și gîze cu aripi de curcubee,
Și paseri, și jivine chiar, și pești,
Și oameni, — care, din sleitu-mi piept
Sorbeau otrava deznădejdii, boalei
Și suferinței, — vor sorbi din el
Și vor schimba-ntre ei o dulce hrană.

În ochii mei, vor fi ca niște gemeni,
Ca niște ciute sprintene și albe
Crescute de-o cerboaică grijulie,
Lîngă-un pîrîu curat, cu crini pe maluri.
Iar roua ce-o respir în somn, pluti-va
Ca un balsam sub cerul înstelat.
Fără să știe, florile sorbi-vor —
În somnul lor — culori nepieritoare,
Iar oamenii, în vise fericite
Vor aduna putere pentru ziua
De mîine. Dobitoacele de-asemeni.
Iar moartea fi-va ultimul sărut
Al celei care ia-napoi viața
Ce-a dăruit-o, — cum o mamă spune
Copilului pe care-l strînge-n brațe:
„Să nu mai pleci de lîngă mine!"

ASIA

Mamă!
La ce bun să rostești al morții nume?
Oare acei ce mor nu mai răsuflă,
Nu mai iubesc și nu mai pot vorbi?

PĂMÎNTUL-MUMĂ

Zadarnic ți-aș răspunde: tu n-ai moarte,
Iar graiu-acesta-l știu doar morții. Moartea
E-un văl pe care îl botează „viață"
Cei vii: cînd dorm ei, vălul se ridică:
Atuncea anotimpurile blînde —
Cu ploi înveșmîntate-n curcubee,
Cu-nmiresmate vînturi, cu albaștri,
Lungi meteori ce spală neagra noapte,

Cu-aprinsele săgeți ce se desprind
Din arcul soarelui, — cu ploaia lină
A razelor de lună, toate-acestea
Vor îmbrăca pădurea și cîmpia,
Ba chiar deșertul de pe fundul mării, —
Cu frunze, flori și fructe fără moarte.
Iar tu! Se află-o peșteră, în care
Se zbuciuma de spaimă al meu suflet
Înnebunit de chinurile tale,
Iar cei ce-l respirau înnebunire
La rîndu-le, și înălțară-acolo
Un templu: cu oracole și vorbe
Împinseră noroadele-n război,
Cu-o rea credință ca și cea pe care
A folosit-o Jupiter cu tine.
Azi, sufletul acela se înalță
Ca printre ierburi -nalte o mireasmă
De albăstrele, năpădind pădurea
Și stîncile din jur cu o lumină
Mai limpede, și c-un văzduh mai pur, —
Hrănind rapida creștere a viței,
A iederii cu brațe-nlănțuite,
A florilor abia îmbobocite
Sau grele de miresme, care-mpung
Cu suliți de lumină vîntul, cînd
Acesta-și plimbă printre ele ploaia;
El rotunjește poamele de aur
Ce-s prinse de un verde cer, — și trece
Prin frunze și tulpini de chilimbar
Spre florile ce sorb în cupe roșii
Curata rouă — băutura dulce
A duhurilor. Pretutindeni trece,

Ca aripile viselor de-amiază,
Trezind senine, fericite gînduri —
La fel ca ale mele — acum cînd tu
Ne-ai fost redat. Da, peștera aceea
E-a ta acum. O, duhule, te-arată!

(Apare un duh cu înfățișarea unui copil înaripat.)

E făclierul meu, care și-a stins
Odinioară torța, ațintindu-și
Privirile asupra unor ochi
Al căror foc avea s-o reaprindă:
Căci, fiica mea, iubirea e ca focul,
Aprins, pe cîte văd, și-n ochii tăi.
Aleargă, spiridușule și du
Această ceată dincolo de Nysa —
Străvechiul munte îndrăgit de Bachus
Și de Menade. Poartă-i mai departe
De Ind și de-afluenții săi, — să treacă
Prin lacuri limpezi și prin ape repezi,
Făr' să se ude, făr' să ostenească, —
Prin vale să aburce rîpa verde
Ce străjuiește neclintitul lac
În care se răsfrînge-n veci icoana
Unui lăcaș cu bolți și arhitrave,
Cu mîndre capiteluri și coloane,
Și cu statui ce-s vrednice de dalta
Lui Praxitel: surîsurile lor
De marmoră, cu veșnică iubire
Umplură al lăcașului văzduh.
Azi, e pustiu lăcașul, dar cîndva
El numele-ți purta, o, Prometeu!
Acolo, tineri vrednici înălțau

În cinstea ta, prin beznele sfințite,
Făclia care ți-e simbol și steag —
La fel cu cei ce duc pînă-n mormînt,
Prin noaptea vieții, a nădejdii torță;
La fel cum și tu însuți ai purtat-o,
Triumfător, pîn-la această treaptă
A Timpului. Adio. Vei afla,
Lîngă lăcaș, și peștera aceea.

SCENA IV

O pădure. În fund, o peșteră, *Prometeu*, *Asia*, *Pantea*, *Ione* și *Duhul pămîntului*.

IONE

E-un duh nepămîntean: te uită cum
Sub frunze se strecoară: O lumină
Îi arde, ca o verde stea, pe creștet
Iar raza-i de smaragd se împletește
Cu părul lui de aur. Cînd se mișcă,
Lumina cade-n fulgi ușori pe iarbă.
Îl știi cumva?

PANTEA

E duhul ce slujește
Pămîntului drept călăuză-n cei.
Lumina lui e, pentru constelații,
O stea fără pereche. Uneori
Plutește pe al mării val de spumă
Sau zboară călărind pe-un nor. Ades
Prin cîmpuri și orașe trece, noaptea,
Sau peste culmi, precum și-n văi adînci

Sau, ca acum, prin verzi pustietăți, —
Mirîndu-se de tot ce vede-n cale.
'Nainte de-a lui Jupiter domnie,
Pe sora noastră Asia a iubit-o:
În fiecare oră de răgaz
Venea să bea din ochii ei lumină.
Era-nsetat de ea, — la fel ca omul
Mușcat de „dipsas"* — legendarul șarpe —
Și-i povestea tot ce văzuse-n cale.
Văzuse multe, dar nu-nțelegea
Prea bine. Și-i spunea (căci nu știa,
Precum nici eu nu știu, de unde vine):
„Iubită mamă"...

DUHUL PĂMÎNTULUI

(alergînd spre Asia)

Mamă, dragă mamă,
Pot să vorbesc cu tine ca pe vremuri?
Pot să-mi ascund iar ochii-n brațul tău,
Cînd amețesc privindu-te? Pot iarăși
Să zburd în preajma ta, cînd în văzduhul
Amiezii, nici o treabă nu mă cere?

ASIA

Mi-ești drag; de-aci-nainte, duh zglobiu,
Te pot iubi, fără-a stîrni vreo pizmă.
Vorbește-mi. Vorba ta copilărească
Mă ogoia cîndva, acum mă-ncîntă.

---

* Șarpe fabulos, a cărui mușcătură provoca o sete mistuitoare. (N. Tr.)

Mai înțelept sînt azi (deși copilul
Nu poate fi-nțelept ca tine, mamă!)
Mai înțelept și chiar mai fericit.
Tu știi că viermii, broaștele și șerpii,
Și fiarele, și boabele-otrăvite
Ce cresc prin codri, — stavilă mi-au fost
În drumul meu prin lumea înflorită;
Și știi că, ori de cîte ori treceam
Prin vetrele-omenirii, nevăzut,
Eram îndurerat văzînd bărbați
Cu fețe aspre, cu priviri trufașe,
Cu pasul țanțoș, cu surîsul calp,
Cu rînjetul prostesc al neștiinței
De sine mulțumită, sau cu alte
Asemenea hidoase măști, sub care
Ticăloșia-ncearcă să ascundă
Făptura mîndră, căreia îi spunem,
Noi, duhurile, „om". Și mă durea
Să văd femei slutite de minciună,
Mai hîde decît însăși hîdoșenia —
Deși femeia poate fi frumoasă
Chiar într-o lume unde tu ești legea, —
Cînd e la fel de liberă, de bună,
De sinceră, de mîndră ca și tine.
Ei, bine, nu de mult am nimerit
Într-o cetate mare-mprejmuită
De dealuri și păduri. La poarta ei
Dormea o strajă, — cînd, deodat' în aer
Se auzi un bubuit puternic —
De tremurară turnurile-nalte
Sub raza lunii. Zgomotul acesta

Mi s-a părut atunci mai dulce, totuși,
Ca orice glas-afară de al tău, —
Un sunet lung, prelung, fără sfîrșit.
Toți tîrgoveții se treziră-atunci
Și alergară, năuciți, pe străzi,
Privind spre cer, în vreme ce, departe,
Mai răsuna înfricoșatul vuiet.
Eu, m-am ascuns într-o fîntînă-n piață
Și-am stat acolo ca o rază-a lunii
Zărită într-un val sub frunze verzi.
Curînd, acèle chipuri omenești
Ce mă îndurerau întotdeauna
Trecură prin văzduh, plutind, și vîntul
Le risipi. Iar oamenii rămași
În urma lor, mi se părură-a fi
Niște făpturi frumoase și blajine,
De pe al căror chip căzuse masca.
Păreau adînc schimbate, fiecare.
Și, după ce se minunară toate,
Intrară iar în case, ca să doarmă.
Și-i de mirare cum, a doua zi,
Șopîrlele, și broaștele, și șerpii
Se arătară-a fi făpturi frumoase,
Deși nu se schimbaseră prea mult
La formă și culoare. Ai fi zis
Că lucrurile toate, fără veste
Tot rău-l lepădaseră din ele.
Nespus m-am bucurat cînd am zărit
Deasupra unui lac, pe-un ram mlădiu,
Doi alcioni albaștri, ciugulind
Cu pliscuri lungi, dintr-un ciorchin de boabe
Chilimbarii. Se oglindeau în lac

Ca într-un cer adînc. Cu mintea plină
De-aceste mari schimbări, te văd din nou —
Și e schimbarea cea mai fericită.

ASIA

Și n-o să ne mai despărțim nicicînd
Pînă ce feciorelnica ta soră
Ce mînă luna rece, năzuroasă, —
Îți va privi lumina — mai egală
Și mai fierbinte, — pînă ce, ca fulgii
Ninsorii lui April, inima ei
Se va topi-ncepînd să te iubească.

DUHUL PĂMÎNTULUI

La fel ca Asia pe Prometeu?

ASIA

Ștrengarule, tăcere! Ești prea tînăr.
Crezi oare că, privindu-vă în ochi,
Vă veți prăsi și aeru-l veți umple
Cu focurile voastre?

DUHUL PĂMÎNTULUI

Mi-ar fi greu
Să-mi scad lumina-n timp ce sora mea
Își potrivește-opaițul.

ASIA

Privește!

(Intră Duhul orelor.)

PROMETEU

Simțim ce-ai auzit și ce-ai văzut.
Vorbește, totuși!

Cînd se stinse larma
Care umpluse cerul și pămîntul,
Văzui că totul se schimbase-n lume:
Și aerul, și-a soarelui lumină,
De parcă dragostea topită-n ele
Ar fi învăluit planeta-ntreagă.
Cu ochii limpeziți, putui pătrunde
În tainele-universului. Pluteam
Năuc de încîntare, vînturînd
Cu aripile-mi lîncede, văzduhul;
Fugarii mei, de baștină din soare,
Se-ntoarseră la el: de-aci-nainte
Acolo-au să trăiască, fără trudă,
Păscînd doar flori de foc; iar carul meu
Lunar, va sta-ntr-un templu plin de stătui
Măiastre-nfățișîndu-te pe tine,
Pe Asia, Pămîntul, și pe mine,
Ca și pe voi, încîntătoare nimfe,
Rostind iubirea ce ne-nsuflețește, —
În amintirea veștilor aduse — ;
Va sta sub o cupolă încrustată
Cu mîndre flori, proptită pe coloane
De piatră sclipitoare, și deschisă
Spre cerul luminos. La carul meu
Va fi, de un balaur, înhămată
Imaginea fugarilor mei aprigi,
Înfățișînd năprasnica lor goană,
De care vor scăpa de-aci-nainte.
Dar am luat-o razna și-am uitat
Să vă arăt cel mai de seamă lucru.
Și cum spuneam, pluteam către pămînt:

Era și este încă-o desfătare
Să umbli, să respiri, să fii; treceam
Printre-așezări de oameni; la-nceput
Am fost dezamăgit că nu văd marea
Schimbare ce-o simțisem — întrupată
În forme deslușite. Dar curînd
Văzut-am tronuri fără regi, și oameni
Mergînd alături, înfrățiți ca noi.
Nu lingușeau și n-asupreau pe nimeni.
Disprețul, ura, teama, îngîmfarea
Nu mai erau pe-a oamenilor frunte
Înscrise, ca pe-a Iadului intrare:
„Lăsați orice speranță voi, cei care
Intrați aici". Nici unul nu-ncrunta
Sprîncenele, nu tremura niciunul.
Și nimeni nu privea cu teamă-n ochii
Poruncitori și reci ai altui om,
Încît, din sclav al vrerii unui despot,
Să se prefacă-ntr-o unealtă oarbă
A vrerii sale proprii, iar aceasta
Să-l mîne ca pe-un cal sleit, spre moarte.
Pe buze, nimeni nu-și punea un zîmbet
Fățarnic, pentru a rosti minciuna, —
De care limbii i-ar fi fost rușine.
Nici unul nu strivea c-un rînjet cinic,
În propria sa inimă, scînteia
Iubirii și-a nădejdii, spre-a lăsa
Numai cenușa unui suflet mort,
Ce-ar rătăci ca un vampir prin lume
Și-ar molipsi pe toți cu boala-i hîdă.
Nici unul nu vorbea acel grai calp,
Fățarnic, gol și rece, care face

Ca inima să spună „nu“ cînd gura
Rostește „da“ și să-și disprețuiască
Nespus fățărnicia fără margini.
La fel erau femeile: frumoase,
Și sincere, și bune — ca și cerul
Din care plouă spre pămînt lumina
Și roua: — luminoase, dragi făpturi,
Pe care-a obiceiului pecete
Nu le-a atins, lăsîndu-le curate.
Vorbeau înțelept¡ește — cum, deunăzi,
Nici nu credeau că ar putea vorbi —
Și încercau simțiri de care-odată
Se îngrozeau; într-un cuvînt, erau
Tot ce cîndva nu cutezau să fie —
Însă fiind acum, schimbau pămîntul
Acesta într-un rai. Nici gelozia,
Nici pizma, nici trufia, nici rușinea —
Cea mai amară fiere dintre toate —
Nu mai stricau al dragostei gust dulce.
Altare, temniți, tronuri, tribunale —
În care oameni răi purtau tiare,
Cătușe, săbii, sceptre, ca și coduri
De nedreptăți savante, tălmăcite
De neștiință, — aminteau de-acele
Barbare și hidoase arătări, —
Strigoi ai unei glorii-n veci uitate, —
Care, din vîrful unor obeliscuri,
Privesc de sus palatele-n ruină
Și vechile morminte ale celor
Ce-au fost cîndva cuceritorii lor:
Aceste monumente-ntruchipau
Pentru fudulii preoți și monarhi

O sumbră dar puternica credință,
O forță mare ca și-ntreaga lume
Pe care-au pustiit-o; dar acum
Ele stîrnesc mirare doar; la fel,
Uneltele și semnele robiei
Din urmă, sînt și astăzi în picioare
În omenești-le-așezări, deși
Nu le privește nimeni. Iar aceste
Hidoase arătări, care-s urîte
De om și Dumnezeu deopotrivă,
Și care se-ascundeau sub multe nume
Și chipuri — crunte, groaznice, ciudate, —
Întruchipau pe Jupiter, tiranul;
Înspăimîntate nații îl hrăneau
Cu sînge și cu inimi sfărîmate,
Cu așteptări, cu dragosti pîngărite —
Tîrîte la altarele lui mîndre,
Și-ucise printre lacrimile celor
Ce-l lingușeau, de frică — și de ură.
Azi, idolii aceștia, aplecați
Deasupra părăsitelor altare,
Sînt roși de Timp. Pestrițul văl, numit
Odinioară „viață", — văl pe care
Era pictat, cu-o pensulă buimacă,
Tot ce crezuse sau sperase Omul, —
E sfîșiat și smuls pe veci, acum.
Da, masca a căzut; rămîne Omul,
Fără de sceptru, liber, ne-ngrădit,
Egal, fără de clasă, trib sau nație,
Scutit de spaimă, rang, idolatrie, —
Domn peste sine însuși; drept și bun,
Și înțelept, dar nu lipsit de patimi,

Ci liberat de vini și ispăşiri
(El însuși le scornise, le răbdase);
Nescutit încă, — dar stăpîn pe ele —
De moarte, de hazard și de schimbare —
Aceste piedici, singurele, — fără
De care, ar putea să se avînte
Mai sus ca steaua cea mai depărtată
Ce pîlpîie, tronînd în infinit.

ACTUL IV

Scena se petrece într-un colţ de pădure lîngă peştera lui Prometeu. *Pantea* şi *Ione* dorm; ele se trezesc treptat în timpul primei cîntări.

GLASUL DUHURILOR NEVĂZUTE

Stelele-au pierit!
Soarele, păstorul lor, le mînă
Repede spre stînă:
Din adîncul zorilor ivit,
Se grăbeşte-acum.
Ele fug, i se feresc din drum,
Cum de-un tigru fuge cîrdul ciutelor.
Hei, dar unde sînteţi, nevăzutelor?

UN ALAI DE UMBRE TRECE DE-A VALMA, CÎNTÎND

Alaiul nostru, iată-l:
Noi îl purtăm pe tatăl
Atîtor ani trecuţi, pe-o năsălie.

Ai orelor strigoi —
Aceasta sîntem noi —
Şi ducem Timpul către veşnicie.
Cu păr să-l învelim
Şi giulgiul să-i stropim
Cu lacrimi, nu cu rouă! Vom culege
Din ale Morţii-umbrare
Flori veştede, pe care
Le-om presăra pe-al Orelor mort rege!
Să ne grăbim, surate,
Ca umbrele-alungate
De soare, de pe cer. Ne vom topi, —
Ca-n ocean talazul,
Departe de obrazul
Luminii noi care va răsări, —
În dulcea legănare
A vîntului ce moare
La pieptul blîndei sale armonii!

IONE

Ce sînt aceste arătări?

PANTEA

Sînt orele trecute, care
Pe trudnicele lor spinări
Duc prăzile de loc uşoare
Rămase dintr-o biruinţă
Pe care-o singură Fiinţă
S-o spulbere a fost în stare.

IONE

Şi au trecut?

PANTEA

Da, au trecut.
Chiar vîntul ș**ui** l-au întrecut.
Cît îți vorbesc, au dispărut.

IONE

Dar încotro s-au dus anume?

PANTEA

Spre beznă, spre trecut, spre-a Morții lume.

GLASUL DUHURILOR NEVĂZUTE

Ard norii-n tărie,
Pămîntul scăldat e
În rouă. Pe mare,
Vestind bucurie,
Dau buzna talazuri, în vesel puhoi.
Și dănțuie toate,
De-atîta-ncîntare.
Dar unde-ți fi voi?
Izvoarele, pinii
Și undele cîntă
C-un altfel de sunet —
Un cînt al luminii,
De parcă-i un duh. Iar furtuna, apoi,
În munți își împlîntă
Un vesel, nou tunet.
Dar unde-ți fi voi?

IONE

Ce vizitii văd?

PANTEA

Carele lor unde-s?

SEMICORUL ORELOR

Glasul duhurilor vîntului și-ale pămîntului
Sfîșiat-a vălul somnului, ce ne-ascundea
Și ne-ntuneca
Nașterea în hău.

UN GLAS

În hău?

SEMICORUL AL II-lea

O, și mai afund!

SEMICORUL I

O sută de veacuri am fost legănate-n
Vedenii de ură și griji fără seamăn de grele.
Fiecare din noi, cînd dormea al ei frate
Afla adevărul...

SEMICORUL II

Mai crunt ca vedeniile-acèle!

SEMICORUL I

Auzit-am în somn a nădejdii lăută;
Ascultat-am în vise al dragostei glas;
Ne-a trezit a Puterii nuia nevăzută...

SEMICORUL II

Cum sub razele-aurorii se trezește al mării talaz.

CORUL

Pe-a boarei podea, avîntat să dansăm!
C-un cînt să străpungem a bolții tăcere,
A zilei lumină în vrăji s-o legăm —
Altminteri, în peștera nopții ea piere.
Flămîndele ore, ca niște dulăi
Cîndva goneau ziua — ca ciuta rănită,
Tîrîndu-se prin ale anului văi,
Pustii și afunde, — era hărțuită.
Dar astăzi, să-ncingem — magice-horele!
Lumină și cîntec, alături să joace;
Ca norii și razele soarelui, orele
Și mîndrele duhuri, unească-se-n pace!

UN GLAS

Unească-se-n pace!

PANTEA

Vezi, spiritele minții omenești
Se-apropie, învăluite-n cîntec.

CORUL DUHURILOR

Intrăm și noi
În al danțului roi:
Ca vîntul ne poartă spre el bucuria —
Cum sar din vîltori
Cei pești zburători
Și umplu — alături de paseri — tăria.

CORUL ORELOR

De unde veniți, atîta de sprinteni?
Călcîiele voastre au fulgere-pinteni.

Aripile voastre sînt iuți ca gîndirea,
Iar ochii vi-s limpezi ca însăși iubirea.

CORUL DUHURILOR

A noastră sorginte-i
A omului minte,
Atîta de sumbră și oarbă mai ieri,
Dar azi ca o mare
Cu undele clare,
Ca bolta senină a darnicei veri.
Venim din genuni
De vrăji și minuni,
Din peșteri-palate cu zid de cleștar;
Din falnicul dom,
Unde Cugetul-domn
Tronează, privindu-vă dantul sprințar!
Din tainițe-afunde
Ale dragostei, unde
Șuvițele lungi, de amanți vă sînt prinse;
Din ostroavele-albastre,
Unde navele voastre
Se-opresc, de surîsul sirenei învinse;
Din templele ochilor
Și ale urechilor,
Sub bolțile cărora-s artele toate;
Din line pîraie,
În care-și înmoaie
Știința aripile întortocheate.
Croitu-ne-am drumul
Prin sînge, prin fumul
Nădejdilor, spaimei și urii. Puține
Ostroave erau,

În care creșteau
Frumoasele flori ale păcii depline.
Dar talpa ni-e, iată
De răni vindecată
Și roua aripilor pare-un balsàm;
Vedem cum Iubirea,
Rotindu-și privirea,
Creează un rai omenescului neam.

CORUL DUHURILOR ȘI AL ORELOR

Țeseți, dar, magica mreajă a cîntului;
Sprintene, vesele duhuri, veniți
De la capătul cerului și al pămîntului,
În danțul năvalnic, voioase pășiți —
Cum undele-a mii de șuvoaie se-mbină
Într-un ocean de-armonii și lumină!

CORUL DUHURILOR

Acum, cucerită
E prada dorită.
Putem să zburăm, s-alergăm fără frîu
De-a lungul, de-a latul
Sau chiar peste-olatul
De bezne, ce lumea o-ncinge c-un brîu.
Întrece-vom, teferi,
Ai bolții luceferi
Și-n haos intra-vom, spre-a-l deșteleni.
Iar beznă și moarte
Fugi-vor departe —
Ca negura-n fața furtunii-or fugi.
Lumina, văzduhul,
Pămîntul și duhul

Puterii, ce mînă alaiul de stele;
Iubirea și forțele
Ce-i sting morții torțele, —
Oriunde vom trece, vor crește și ele.
În tot universul,
Clădi-vom cu viersul
O lume-nțeleaptă, luînd drept model
A omului lume, —
Și dîndu-i un nume
Măreț: Prometeu, ca simbol și drapel!

CORUL ORELOR

Nu mai cîntați acuma — să rămînă
O parte, — celelalte pot pleca.

SEMICORUL I

Pe noi, hăt-dincolo de cer ne mînă.

SEMICORUL II

Pe noi, pămîntul ne vrăjește, da!

SEMICORUL I

Sprintene, slobode, aprige, neîncetat
Alături de cei ce clădesc noua mare și noul uscat,
Precum și un cer mai înalt, mai curat.

SEMICORUL II

Grave, solemne, încete, cu fața senină,
Mai iuți decît noaptea, călăuzind a zilei lumină
Cu puterile-unei lumi de lumină deplină.

SEMICORUL I

În jurul noii planete ne strîngem, cîntînd
Pîn' ce copacii, jivinele, norii răsar în curînd
Din haosul ei domolit nu de spaimă,
ci de-al Dragostei gînd.

SEMICORUL II

Ocolim oceanul și munții noului glob pămîntesc;
Auzindu-ne cîntecul vesel și-atît de firesc,
Formele morții și nașterii sale se primenesc.

CORUL ORELOR ȘI AL DUHURILOR

Nu mai cîntați acuma. Să rămînă
O parte, — celelalte pot pleca.
Pe-oriunde trece-alaiul nostru mînă
Nori gingași — cum sînt razele de stea, —
Din care doar iubire va ploua.

PANTEA

S-au dus!

IONE

Dar oare nu te-ncîntă vraja
Chiar dacă vrăjitorii-s duși?

PANTEA

Ba da, —
Cum rîde către ceruri dealul verde,
Cînd vreun nor se spulberă în ploaie,
În mii de stropi de apă însorită.

IONE

Chiar cînd vorbim, răsună noi acorduri.
Ce-i larma asta înfricoșetoare?

PANTEA

E muzica planetei rotitoare,
Stîrnind pe ale aerului strune
Acorduri eoliene.

IONE

Da, ascultă
Cum fiecare pauză-i împlinită
Cu tonuri limpezi, argintii ca gheața,
Ce trec prin simțuri și pătrund în suflet,
Cum stelele străpung văzduhul iernii
Și se privesc în mare.

PANTEA

În pădurea
Cu baldachin de crengi, sub care două
Pîraie și-au croit — prin mușchiul verde
Vrîstat cu albăstrele — un făgaș
Melodios (două surori, ai spune,
S-au despărțit oftînd, pentru-a putea
Să se-ntîlnească, surîzînd, apoi —
Și-și schimbă despărțirea -ntr-un ostrov
De doruri, într-un crîng de gînduri triste).
Acolo, două arătări ciudate
Plutesc, ca pe-un ocean, pe-o melodie
Ce curge, tot mai largă, mai adîncă
Și sub pămînt, și prin văzduhul pașnic.

IONE

Zăresc un car ce seamănă cu luntrea
În care Mama Lunilor e dusă
Către-apuseana-i peșteră, cînd iese
Din somnu-i greu de vise. Pe-acest car

Se-apleacă un umbrar boltit, prin care
Pădurile și clinele se văd
Ca în oglinda unui vrăjitor.
I-s roțile nori grei, de-azur și aur,
Ca norii grămădiți pe fața mării
De-ale furtunii spirite, în clipa
Cînd soarele se-ascunde-n apa ei.
Se mișcă parcă sub un vînt lăuntric.
În car, stă un copil înaripat,
Cu chip și pene albe ca zăpada.
Sub faldurile albului său strai
Croit dintr-o eterică urzeală,
Trupșorul lui împrăștie lumină.
I-e părul alb, strălucitor ca raza,
Dar ochii i-s ca două ceruri negre
Pe care zeitatea dinlăuntru
Le toarnă parcă-așa cum norii toarnă
Furtuna, — pe sub genele-ascuțite,
Călind văzduhul rece, cu un foc
Lipsit de strălucire. Ține-n mînă
O rază-a lunii, ca un bici: cu vîrfu-i
Conduce carul, ale cărui roți —
Trecînd prin pajiști, ape și grădini,
Trezesc acorduri limpezi și suave
Asemeni unei ploi de rouă albă.

PANTEA

Iar dintr-o altă bortă a pădurii
Se-avîntă, cu-armonii vijelioase,
O sferă cît o mie de-alte sfere:
Prin trupu-i de cleștar, curg ca prin vid
Luminile și muzica. Ai spune

Că-s mii de sfere — roșii, azurii,
Verzi, albe, aurii — îngemănate
Și strînse una-ntr-alta; între ele
Sînt chipuri straniі, asemănătoare
Acelora visate de strigoi;
Sînt, totuși, străvezii, și se rotesc
Pe mii de osii oarbe, cu-o iuțeală
Ce se distruge ne-ncetat pe sine.
Încet și grav se tot rostogolesc,
Făcînd să se audă, prin vîltoarea
De sunete, cuvinte ne-nțelese
Și-o muzică ciudată. În vîrteju-i,
Multipla sferă macină pîrăul
Și-i schimbă strălucirea într-o pîclă
Subtilă ca lumina; iar mireasma
Sălbatică a florilor pădurii,
Și muzica văzduhului și-a ierbii,
Și licărul frunzișurilor dese,
Se-mbină într-un fel de nebuloasă
Care îneacă orișice simțire.
În sfera asta, cufundat în somn,
Stă spiritul Pămîntului: cum doarme
Înfășurat în plete și în àripi,
Pe brațu-i de-alabastru, — pare-un prunc
Ce-a ostenit de-o trudă-atît de dulce.
Iar buzele-i se mișcă în lumina
Surîsurilor lor, parc-ar vorbi
În somn despre iubirea lui.

IONE

Imită
Neîntrecuta armonie-a sferei.

Dintr-un luceafăr prins de fruntea lui,
Țîșnesc (ca săbii lungi de foc albastru
Sau lănci aurii înfășurate
În mirtul ce-i înfrînge pe tirani
Și-i simbolul pămîntului și bolții,
Unite-acum) — țîșnesc imense raze,
Ca spițele-unei nevăzute roți,
Și se rotesc, cum se rotește sfera,
Mai repede ca gîndul, podidind
Abisu-ntreg cu fulgere piezișe
Sau drepte, ce străpung pămîntul negru,
Dezvăluindu-i inima adîncă:
Imense mine de-aur și de fier,
De pietre fără preț, și peșteri mari
Proptite de coloane de cleștar,
Cu bolți de vegetal argint; fîntîni
Adînci, de foc și tainice izvoare
Din care marea bea ca un copil
Și ale căror cețuri învelesc
În blănuri munții — împărați ai lumii.
Aceste raze la iveală scot
Ruinele unor apuse cicluri:
Vechi ancore și ciocuri de corăbii,
Și scînduri lungi, în marmoră schimbate,
Și coifuri, lănci, tolbe cu săgeți,
Și paveze cu chipuri de gorgone,
Și roți de care de război, cu seceri,
Și steaguri, și blazoane, și trofee —
Un maldăr de simboluri îngropate,
De care moartea-n hohote rîdea!

Alături, rămășițe de orașe
A căror populație-ngropată —
Doar muritoare-a fost, nu omenească.
Acum, zac toate: monumente hîde,
Schelete stranii, temple, case, stătui:
Sînt forme nimicite, aruncate
Într-un abis adînc. Deasupra lor
E-anatomia unor neștiute
Făpturi înaripate, — a unor pești
Ce-au fost cîndva ca insule de solzi;
A unor șerpi ce par osoase lanțuri
Legate-n jurul stîncilor de fier,
Sau învelite-n pulberea rămasă
Din alte stînci, pe care le-au zdrobit
În cea din urmă zvîrcolire-a lor.
Deasupra, mastodontul uriaș
Și-aligatorul, care altădată —
Domnind asupra fiarelor — trăiau
Pe țărmuri nămoloase sau în smîrcuri,
Și se-nmulțeau ca viermii pe un hoit, —
Pîn-ce-azuriul glob se-nfășură
În mantia potopului, și-atunci,
Cu urlete, pieriră (sau, pesemne
Că vreun zeu cu tronu-ntr-o cometă,
Trecu deasupra și strigă: „Să piară!"
Iar ei, ca vorba mea, se spulberară).

PĂMÎNTUL

Triumful, încîntarea, nebunia!
Adîncă, fără margini, bucuria —
O fericire mare, de nestăvilit!

Mă-nvăluie o luminoasă boare,
Purtîndu-mă cum e purtat spre zare
Un nor, de propriul său vînt însuflețit.

LUNA

Frate-al meu, drumeț tăcut,
Glob de aer și de lut, —
Ca o rază țîșnește un spirit din tine, —
Pătrunde-n recea mea făptură
Și-i dă a dragostei căldură.
Simt farmecul cîntărilor divine
Adînc în mine!

PĂMÎNTUL

Ha-Ha! Rîd munții mei cu grote-adînci,
Cu șipote, cu fulgerate stînci.
E-un hohot uriaș, atotcuprinzător.
Rîpi, oceane și pustietăți,
Și-ale văzduhului singurătăți
Răspund cu valurile și cu norii lor.
Și strigă, ca și mine: Grea năpastă
Ce-amenințai să-nvălui lumea noastră
În bezna nimicirii, trimițînd spre ea
Un nor de foc — copiii să mi-i spulberi
Și să-mi prefaci în fumegînde pulberi
Tot ce aduc pe lume printr-o trudă grea.
Voiai, cu ura ta, să-mi nimicești
Palatele și templele-omenești,
Înalții munți cu nori și-omături drept cunună, —
Pădurile ca niște mări întinse,
Și florile care-s la pieptu-mi prinse
Și cărora tot eu le sînt o mamă bună.

Te-ai cufundat în hău ca într-o groapă
Ce te-a sorbit, cum sorb sălcia apă
Ostașii unei caravane, pic cu pic.
Și-atunci, ca o lumină ce se-arată
În peștera de trăsnet despicată,
Țîșni Iubirea, unde nu era nimic.

LUNA

Se schimbă în izvoare vii
Zăpada-n munții mei pustii.
Curg tainicele-mi mări și cîntă, iată.
Un duh din inimă-mi țîșnește
Și pieptul gol mi-l încălzește
Cu-o rodnicie-n veci neașteptată:
De tine-s dezmierdată!
Simt lujeri verzi, și flori cum cresc
În clipa chiar cînd te privesc.
Atunci mi-e pieptul plin de-nsuflețire.
E muzică-n văzduh, pe ape
Și norii zboară pe aproape,
Cu ploaia ce-o visează mugurii-n neștire —
Și totul e iubire!

PĂMÎNTUL

Ea îmi pătrunde trupul de granit,
Prin rădăcini și lut bătătorit,
Spre frunzele și florile cît de mărunte.
Pe vînturi, printre nori se răspîndește,
Chiar și pe morți la viață îi trezește:
Respiră-un duh în leagănele lor afunde.
A răsărit (ca uraganul, care
Dărîmă-a nourilor închisoare)

Din peșterile negre ale neființei —
Cu zvîcnet de cutremur, cu-o iuțeală
Ce zdruncină a minții toropeală
Și-alungă ura, teama, umbra suferinței,
Lăsîndu-l pe-Om (-cîndva oglindă strîmbă,
În care lumea apărea scălîmbă)
Ca un ocean care răsfrînge doar Iubirea
Ce-asupra-ntregului său neam plutește
Asemeni cerului, ce-și răspîndește
Asupra unei mări întinse, strălucirea;
Lăsîndu-l pe-Om cum lași un țînc lepros
Să-alerge spre-un izvor miraculos
După-o jivină bolnavă; înviorat
Cînd se întoarce-acasă, biata mamă
Îl vede surîzînd și îi e teamă
Că-i un strigoi, dar vede-apoi că-i vindecat.
Nu oamenii, ci Omul: lanț unit
Al minții, forței, dragostei, — menit
A stăpîni stihiile, — cum mîndrul astru
Supune, uneori tiranic parcă,
Republica planetelor ce-ncearcă
Să-și facă drum spre cerul slobod și albastru.
Da, Omul: suflet larg, făcut din multe,
Pe sine însuși gata să se-asculte
Și-n care toate curg spre toate, ca-nspre-o mare
Un șir de rîuri. Faptele-i devin
Frumoase prin iubire. Trudă, chin —
Se zbenguie-n al vieții crîng — supuse fiare.
Voința lui — cu sclavele-i blajine:
Plăcerile și grijile meschine, —
E ca o navă de furtuni înaripată.
Iubirea i-e cîrmaci pe blînde valuri,

Ce n-o răstoarnă; spre-ale vieții maluri
O poartă — și supuse-acestea i se-arată.
Puterea lui în toate se vădește;
Prin marmoră el visu-și răsucește —
Un fir din care mama țese pentru prunci.
Un veșnic cîntec orfic pare graiul
Ce mînă cu-armonia lui alaiul
De gînduri și de forme, moarte pîn-atunci.
Sclav fulgerul îi e; din cer, apoi,
Vin stelele spre el: ca niște oi
Prin față-i trec,—le numără și-și văd de drum.
Prin aer, pe furtună călărește,
Iar hăul strigă: Cerule, ferește!
Mai ai vreo taină? Eu sînt fără taine-acum!

LUNA

S-a dus din calea mea, în cer,
A morții umbră-văl de ger
Și de somn veșnic. Noile-mi umbrare
Adăpostesc îndrăgostiți
Slabi, dar la fel de fericiți
Ca cei ce trec prin văile-ți — mai clare
Și mai adînci, îmi pare.

PĂMÎNTUL

Cum zorii purpurii pot să cuprindă
Un bob de rouă — limpede oglindă —
Și să-l prefacă într-o ceață-naripată
Ce stăruie pe boltă, la amiază
Și-i aninată, în amurg, de-o rază
Deasupra mării, ca o lînă-mpurpurată.

LUNA

Te-înfășuri în lumina vie
Ce-o iscă marea-ți bucurie,
Și în al cerului surîs divin.
Stelele și sorii îți dau forță,
Viață și lumină. Ca o torță
Tu le reverși asupra mea, din plin!

PĂMÎNTUL

Mă-nvîrt sub piramida nopții, care
Se-nfige-n cer, cu vise-ncîntătoare,
Șoptindu-și bucuria-n somnul meu vrăjit,—
Cum un flăcău de vise legănat,
De a iubitei umbră-i privegheat
Și parcă în lumină e învăluit.

LUNA

Cum două inimi se unesc
Într-un sărut, și amuțesc
În timp ce ochii-și pierd din strălucire; —
La fel, cînd umbra ta-i pe mine,
Eu tac și mă cufund în tine,
Învăluită de a ta iubire,
Drag mire!
Soarele îl înconjori,
Tu — un soare printre sori, —
Glob verzui, ce strălucești. —
Printre lămpile cerești
Dăruite cu lumină, —
Nu știu alta mai divină.
Eu, strălimpedea-ți mireasă
Către tine sînt atrasă

De-o putere fără seamăn
(Cu-a iubirii doar, o-aseamăn).
Eu fecioară-ndrăgostită
Și cu mintea copleșită
De iubire, — mă rotesc,
Tot în juru-ți dănțuiesc,
Ca o veselă Menadă
Ce se-nghesuie s-o vadă
Pe Agave înălțînd
Cupa, în pădurea sumbră
A lui Cadmus. * Ca o umbră
Peste ceruri lunecînd,
Te urmează raza mea.
Iar îmbrățișarea ta,
O ferește să nu cadă
Spațiului lacom — pradă.
Sorb, privindu-te, tărie,
Frumusețe, măreție, —
Cum omida pare verde
Cînd într-un frunziș se pierde,
Cum, cătînd spre-albastra zare
Ochiul albăstrelei pare
De a cerului culoare, —
Sau cum ceața sură, tristă,
Pare-o mîndră ametistă
Prin a munților genune,
Cînd truditul soare-apune
Doarme pe zăpada lor...

---

* Agave era fiica lui Cadmus, regele Tebei. Fiul ei, Penteu, fiind sfîșiat în bucățele de Bachante pentru că voise să le împiedice a celebra sărbătoarea lui Dionisos; mama lui a luat parte la petrecerea orgiacă, socotind că e trupul sfîșiat al unei fiare. (N. tr.).

PĂMÎNTUL

Și cînd ziua ostenită,
Plînge-ncetișor
O, lună, vocea ta încîntătoare
O simt, cum simte farul tău pe mare
Un matelot pornit spre larga zare
Printre ostroave liniștite-n veci.
O, Lună, glasu-ți cristalin pătrunde
Și-n peșterile lumii mele-afunde.
Acolo, ca un tigru, se ascunde
Plăcerea, care lasă răni adînci:
Balsam li-ești cu-ale tale raze reci.

PANTEA

Ies din acest șuvoi sonor, la fel
Ca dintr-o baie printre negre stînci, —
O baie de lumină azurie.

IONE

Vai, scumpă soră! Tainicul șuvoi
S-a-ndepărtat de noi — și crezi că ieși
Din unda lui, fiindcă vorba-ți cade
Ca stropul clar de rouă, scuturat
De trupul și de părul unei nimfe.

PANTEA

Tăcere! O putere cum e bezna
Se-nalță din pămînt, — din ceruri cade
Ca noaptea, și din aer izbucnește
Ca o eclipsă strînsă-n porii razei

De soare: luminoasele vedenii
În care-atîtea duhuri se jucară,
Pălesc ca niște meteori în noapte.

IONE

Îmi pare că aud cuvinte...

PANTEA

Da.
E-un grai universal ca și cuvîntul!

DEMOGÒRGON

Pămîntule, tărîm al fericirii,
Planetă-a armoniilor cerești,
Glob mîndru, ce culegi rodul iubirii
Pe drumul tău, în timp ce te rotești.

PĂMÎNTUL

Aud: sînt ca un strop murind, de rouă.

DEMOGÒRGON

Tu, Lună, ce privești către pămînt
Cu-aceeași — ca și-a lui — înfiorare!
Și tu și el dați farmec și avînt
Și omului, și paserii, și fiarei.

LUNA

Aud: o frunză sînt, tremurătoare!

DEMOGÒRGON

Voi, regi peste-ale stelelor noroade,
Zei, demoni și ființe de eter
Ce-aveți sălașuri pașnice, curate,
Elizeene, dincolo de cer.

UN GLAS DE SUS

Republica ni-e binecuvîntată —
Și binecuvîntează lumea toată.

DEMOGÒRGON

Morți fericiți, chiar cel mai strașnic vers
V-ascunde luminoasele colori, —
Vă contopiți cu-același univers
Ce l-ați văzut cîndva...

UN GLAS DIN ADÎNCURI

Sau, schimbători,
Purcedem, ca și bieții muritori.

DEMOGÒRGON

Voi, genii-ale stihiilor, ascunse
În piatră ca și-n miezul cugetării,
În domurile nopții nepătrunse
Și-n iarba ce îngrașă șerpii mării!

O VOCE NEDESLUȘITĂ

Te auzim: sfîșii vălul Uitării.

DEMOGÒRGON

Voi, duhuri întrupate: paseri, pești,
Jivine, viermi, voi, frunze, muguri vii,
Voi, fulgere și vînturi nebunești,
Voi, meteori și neguri din tării!

UN GLAS

Tu pentru noi ca vîntu-n codru ești.

DEMOGÒRGON

Tu, Omule — tiran și sclav cîndva,
Epavă-nșelătoare și-nșelată, —
Drumeț spre-această zi prin noaptea grea,
Din leagăn pîn-la groapa-ntunecată!

TOȚI

Cuvîntul tău în veci va răsuna!

DEMOGÒRGON

Aceasta-i ziua care a deschis
Larg porțile pustiului abis
Sub tirania Bolții, împlinind
Blestemul prometeic. E purtată
Prin haos Prada. Dragostea, zbucnind
Din tronul ei de forță întrupată
În inima-nțelepților, din chinul
Nemăsurat, care i-a fost taìnul
(Un chin asemeni buzei unei stînci
Care se clatină pe rîpi adînci) —
Vindecătoarea aripă-și desface
Asupra lumii-ntregi. Virtute, Pace,
Înțelepciune și Răbdare, — iată
Pecețile cu care-i însemnată
Încrederea de neclintit, ce-nchide
Pe veci în hău puterea de-a ucide.
Și dacă veșnicia — blînda mamă
A multor ore și isprăvi, va da
Iar drumu-n lume șarpelui ce-ar vrea
S-o-năbușe, — rosti-vom fără teamă
Această vrajă, care e în stare
Să smulgă iarăși Soarta din strînsoare:

Să-nduri o suferință nesfîrșită,
Nădăjduind mereu; să uiți un rău
Mai negru chiar decît al morții hău;
Să-nfrunți Puterea — oricît de cumplită, —
Și să iubești, cu-ncredere deplină,
Pîn-ce Speranța însăși va crea
Rîvnitul țel, din propria-i ruină:
Să nu te schimbi și să nu șovăi, da! —
Titanule, aceasta-i slava ta —
Să fii frumos, și bun, și liber, iată
Victoria și viața-adevărată!

PROZA